

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“ฝึกช้างคว่ำ รุกินใต้”

จัดทำโดย

นางกาญจนา ตั้งคำ

โรงเรียนไพฑูรฆาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดตรัง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1097

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“ฝึกข้างครัว รู้กินได้”

จัดทำโดย

นางกาญจนา ตั้งคำ

และทีมวิจัยน้อย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ค.ช.ชนพล ขาวบาง

ค.ช. สหรัฐ ยาว่าคำ

ค.ช. วุฒิภัทร หยูจีน

ค.ญ. นิพัรัตน์ เป็ยคตุบ

ค.ญ. ศกาวรัตน์ ทองหน่น

ค.ญ. สุกัลยา เกียรติสุข

ค.ญ.ศิรินาฏ ชัยจินดา

ค.ญ. นริศร ร่าหิม

ค.ญ.ณัฐนิชา เพชรดวงเดียว

ค.ญ.พิศตราภรณ์ เลื่อนแก้ว

โรงเรียนไพรงาม อำเภอหนองบัว จังหวัดตรัง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

โรงเรียนโพธาราม อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในการดูแลของเขตพื้นที่การศึกษาตรังเขต 1 นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเขตบริการ และมีนักเรียนบางส่วนผู้ปกครองได้ส่งไปเรียนนอกเขต ดังนั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมกันคิดว่า จะทำอย่างไรให้นักเรียนมีคุณภาพ หรือนักเรียนที่เรียนอยู่ไม่ย้ายออกไปเรียนที่อื่นกลางคัน ดังนั้น ในรอบปีการศึกษา 2552 คณะครูเห็นร่วมกันว่า น่าจะทดลองนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นทางเลือกในการเรียนการสอน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านเรื่องราวย่อยๆ ใกล้ตัว ใกล้ตัวโรงเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เลือกหัวข้อ “ผักข้างครัว รวกินได้” เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐาน สู่ จิ บุ ลี ปรากฏว่าจากการทดลองใช้กระบวนการดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ เพิ่มทักษะจากการปฏิบัติจริง เช่น มีการวางแผนการทำงานด้วยตัวเอง สามารถสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต จัดบันทึก ตลอดจนรวบรวมข้อมูล ได้ด้วยตนเอง เกิดการเชื่อมโยงบูรณาการความรู้การเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ครบถ้วนทุกสาระวิชา ทั้งยังสร้างเจตคติที่ดี ด้านรักท้องถิ่น สามารถนำความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข คนในชุมชนหรือผู้ปกครองมีโอกาสในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ความรู้ต่างๆ ให้กับนักเรียน เกิดความภาคภูมิใจ เกิดพลังส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยไม่รู้ตัว ในขณะที่ครูเปลี่ยนจากครูผู้สอน มาเป็นครูผู้สร้างโอกาสในการให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง ของชอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้ให้โอกาสค้นพบวิธีสอนแบบใหม่และจะนำไปใช้กับนักเรียนรุ่นต่อไป.

นางกาญจนา คำคำ ครูที่ปรึกษา
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทมวียน้อย
มีนาคม 2553

กิตติกรรมประกาศ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตามโครงการ “ฝึกข้างครัว รู้กินได้” ได้ใช้เวลาพอสมควรในการปรับตัวทั้งครูและนักเรียนในการเรียนรู้วิธีการ เทคนิคในการหาความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเมื่อผ่านช่วงเวลาแห่งการปรับตัวไปได้ ทำให้มั่นใจในทิศทางมากขึ้น และเมื่อได้ดำเนินการอย่างจริงจังทำให้เห็น ได้ชัดว่านักเรียนสามารถฝึกทำงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กล้าแสดงออก มั่นใจในตนเอง ฝึกความเป็นผู้นำ และผู้ตาม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เพิ่มทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีส่วนจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการนี้จะสำเร็จด้วยดีไปมิได้ถ้าหากผู้ที่เกี่ยวข้องเต็ม และหนุนเสริมสิ่งที่ขาดตกบกพร่องระหว่างทาง จึงขอขอบพระคุณ อาจารย์ชาติ สัมราญ คุณจุรีพร มณีโม ไนย ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ขอขอบคุณนายปริญญ์ สุพรรณรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่กรุณาให้โอกาสให้ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจต่อการดำเนินงานตลอดปีการศึกษา ทั้งยังให้เวลาในการปรับตัวเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

ขอขอบคุณผู้ปกครองทุกท่านที่ให้ความเมตตา ถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ และช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่กรุณาส่ง คุณชนิษฐา จุลบาล และคุณจิระนนท์ สังจะอักษรศรี มาเป็นพี่เลี้ยงคอยให้กำลังใจ ร่วมเรียนรู้เคียงข้างครูและนักเรียนตลอดเวลาที่ดำเนินงาน หากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวเกิดมรรคผล เกิดสิ่งดีๆ ก็ขออุทิศให้กับครูผู้สร้างทุกท่าน และคุณงามความดีที่จะเกิดในภายภาคหน้าต่อโรงเรียนไปตรางามต่อไป.

นางกาญจนา ตั้งคำ ครูที่ปรึกษา
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทีมวิจัยน้อย
มีนาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 บริบทชุมชน	8
บทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	10
บทที่ 4 บทสรุปงานวิจัย	51
บทที่ 5 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	54
ภาคผนวก	56

บทที่ 1

บทนำ

ชื่อโครงการวิจัย “ผักข้างครัว รักษ์กินได้”

แผนงาน แผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ นางกาญจนา ตั้งคำ

ระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2552- 31 มีนาคม 2553

ทีมวิจัยรอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน

1. ค.ช.ชนพล ขาวบาง
2. ค.ช. สหรัฐ เยาวคำ
3. ค.ช. วุฒิกัทร หยูจีน
4. ค.ญ.ณัฐนิชา เพชรคงเคียว
5. ค.ญ. นิพัรัตน์ เขียดสุข
6. ค.ญ. พัศตราภรณ์ เลื่อนแก้ว
7. ค.ญ. สกาวรัตน์ ทองหนัน
8. ค.ญ. สุกัลยา เกียรติสุข
9. ค.ญ.ศิรินาฏ หัยจินดา
10. ค.ญ. นริศร ราห์หม

หลักการและเหตุผล

ในอดีตการดำรงชีวิตของคนเป็นการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นหลัก โดยเรียนรู้วิธีการเอาตัวรอด ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ปรับเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นกฎปฎิญาที่ได้จากการสะสมรุ่นแล้วรุ่นเล่า สืบทอดต่อ ๆ กันมา โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านอาหาร ทุกท้องถิ่นในชนบท ล้วนมีอาหารพื้นบ้าน ที่หลากหลาย ยิ่งภาคใต้ด้วยแล้วพืชผักธัญญาหาร หลากหลายอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบัน ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสูงขึ้น มีการรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศที่เจริญกว่ามาใช้ ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมในการบริโภค การสนับสนุนหรือนโยบายรัฐบาล การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ภาวะเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่เว้นแม้กระทั่งคนในชนบทห่างไกล

ที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องการทำมาหากิน ไม่ได้มีที่ดินเหมือนเดิม แต่ตกอยู่ในภาวะเร่ร่อน กินอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น ไม่ได้คำนึงถึงสุขภาพ พืชผักสวนครัวที่กินได้ พืชผักที่อุดมไปด้วยคุณค่า เป็นทั้งยาป้องกันโรค เป็นทั้งอาหาร แพทย์จะหายไปจากชุมชนหายไปจากชีวิตประจำวัน ทั้ง ๆ ที่ในอดีต พืชผักสวนครัวในสวนใกล้บ้านเคยเป็นทั้งยาและอาหาร

คนในชุมชนเลือกที่จะซื้อผักตามท้องตลาด มารับประทานเพราะเน้นความสะดวก รวดเร็ว แม้จะรู้ว่าไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพก็ตาม ในขณะที่เด็ก ๆ เยาวชนในปัจจุบัน แทบไม่รู้จักพืชผักที่คนเฒ่าคนแก่เคยหาขายกิน ปัจจุบันมีโรคต่าง ๆ มากมายที่เข้ามาพร้อมกับความเจริญ มากับสื่อโฆษณา โดยเฉพาะภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ เยาวชนสัมผัสกับทุกเมื่อเชื่อวัน และนับวันผู้คนป่วยเป็นโรคต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากการไม่ระวังในการรับประทานอาหาร ถึงแม้แต่ต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องราวของพืชผักสวนครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้ นอกจากจะต้องการให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องราวของพืชผักต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงคุณค่าคุณประโยชน์แล้ว ยังจะเป็นการศึกษาให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะในการค้นคว้าหาข้อมูล ทั้งโดยการสอบถาม สังเกต ทดลองปลูก ทดลองกิน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อจิตที่ติดอกฝักพืชนบ้านมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกทักษะด้านการเขียน การอ่าน การพูด เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับวัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษารุ่นใหม่ อันเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โจทย์วิจัย จะใช้การศึกษาฝักพืชนบ้าน เพิ่มทักษะการเขียน การอ่าน ให้นักเรียนชั้น ป.3

ได้อย่างไร

โจทย์รอง ฝักพืชนบ้านมีอะไรบ้าง

ฝักพืชนบ้านคืออะไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถฝึกทักษะการเขียนการอ่านผ่านการศึกษาฝักพืชนบ้าน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าของฝักพืชนบ้าน
3. เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับระบบปฏิรูปการศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะ เขียน อ่าน (จากการสืบค้นข้อมูล)
2. นักเรียนทราบชนิด ประโยชน์ คุณค่า ของฝักพืชนบ้าน

ผักข้างครัวรั้วกินได้

3. สามารถบูรณาการเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางกาญจนา ศึ่งคำ

กลุ่มเป้าหมาย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

10 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2552 - 31 มีนาคม 2553

กิจกรรมขั้นตอนการดำเนินการ

1. ประชุมทีมวิจัยชี้แจงโครงการ (เตรียมความพร้อมพร้อมโครงการ)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน

เพื่อร่วมกันกำหนดแหล่งเรียนรู้ใกล้โรงเรียน

เพื่อร่วมกันกำหนดขอบเขตข้อมูลที่ต้องการศึกษา

เพื่อร่วมกันระดมคำถามที่อยากรู้ร่วมกัน

เพื่อวางแผนการทำงาน

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ ครูประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ พร้อมทั้งวิธีการ ขั้นตอนการ

ดำเนินงานให้นักเรียนทราบ และวางแผนการทำงานร่วมกัน

สถานที่ ห้องเรียนชั้นป. 3 โรงเรียนโพธาราม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

2. เวทีประชุมผู้เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ปกครอง/ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและให้ความร่วมมือ

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ	ครูชี้แจงรายละเอียดโครงการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้อง/แหล่งข้อมูล/ผู้ปกครองทราบ ขอความร่วมมือในการบอกเล่าข้อมูล
สถานที่	ห้องเรียนชั้นป. 3 โรงเรียนโพธาราม
เวลา	ชั่วโมงวิจัย ป้ายวันพฤหัสบดี
3. <u>กิจกรรม “ตามหาผู้กริมนักวิจัยได้”</u>	
วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เรียนลงพื้นที่ค้นหาข้อมูลตามหัวข้อที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสังเกต สังเกต บันทึก เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบการทำงาน
ผู้เข้าร่วม	ครู นักเรียนชั้นป. 3 รวม 15 คน
วิธีการ	ครูให้ผู้เรียนลงพื้นที่สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กำหนด นำเสนอในชั่วโมงวิจัย ต่างคนต่างไปหาข้อมูล
สถานที่	บ้านยายถนอม เขาค้อคำ บ้านนางวิน รอดแก้ว บ้านนายสุนทร รอดแก้ว บ้านนายนิกร เขาค้อคำ
เวลา	ชั่วโมงวิจัย ป้ายวันพฤหัสบดี

4. กิจกรรม “ผู้กริมนักวิจัยอย่างไร”

วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทราบและเรียบเรียงคุณค่าหรือประโยชน์ของผู้เข้าร่วม
ผู้เข้าร่วม	ครู นักเรียนชั้นป. 3 รวม 11 คน
วิธีการ	นักเรียนไปสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์เกี่ยวกับผู้ นำผู้มาจากบ้านพร้อมทั้งบอกชื่อผู้กริมนักวิจัยรายละ 1 รายหรือคุณค่าของผู้กริมนักวิจัยในบ้าน กลับมานำเสนอในห้องเรียน
สถานที่	ห้องเรียน
สถานที่	ห้องเรียนชั้นป. 3 โรงเรียนโพธาราม
เวลา	ชั่วโมงวิจัย ป้ายวันพฤหัสบดี

5. กิจกรรม “ไปหาผู้กริมนักวิจัย”

วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันจากการลงพื้นที่จริง
	เพื่อฝึกทักษะการสังเกต สังเกต บันทึก
	เพื่อฝึกความรับผิดชอบการทำงาน

ผู้เข้าร่วม คณะครู และนักเรียนชั้นป. 3 - 6 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 66 คน

วิธีการ ครูให้นักเรียนลงพื้นที่สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ทำหนด นำเสนอในชั่วโมงวิจัย ต่างคนต่างไปหาข้อมูล เสร็จแล้วมานำเสนอในห้องเรียน

กิจกรรมเสริมคือ นำผักมาทำอาหารที่โรงเรียน

สถานที่ -เรียนจำเป็คเหรียญทอง หมู่ที่ 12 ต.นาท่ามเหนือ อ.เมือง จ. ตรัง

-ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหน้าควายหมู่ที่ 12 ต.นาท่ามเหนือ อ.เมือง จ. ตรัง

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

6. กิจกรรม “ฝึกกองใหญ่ แบ่งใจเป็นกองเล็ก”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนสามารถสังเกต แยกประเภทผัก

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ นักเรียนกลับไปสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์แหล่งข้อมูล เกี่ยวกับชนิด ประเภทของผัก เช่น ผักเคี้ยวหรือผักเหาะ ผักแกง ผักเป็นยา ผักขึ้นต้น ผักล้มลุก กลับมานำเสนอในห้องเรียน

สถานที่ ห้องเรียนชั้นป. 3 โรงเรียน ไทรงาม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

7. นำเสนอในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผักในชั้นเรียน

เพื่อแยกประเภทผักพื้นบ้านและผักนอกท้องถิ่นร่วมกัน

เพื่อวางแผนการทำงานต่อไป

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ ครูและนักเรียน ร่วมกันรวบรวมชื่อผักพื้นบ้าน ผักเขียน แยกประเภท สรุปสิ่งที่ได้ พร้อมทั้งผลิตกันเล่าว่าจะได้มาซึ่งผักพื้นบ้าน ต้องทำ-ถามอย่างไร

สถานที่ ห้องเรียนชั้นป. 3 โรงเรียน ไทรงาม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

8. กิจกรรม “มา... ครูจะพาไปตลาด”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง(ตลาดในชุมชน)

เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการซักถาม สังเกต บันทึก แยกประเภทผัก

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 และ ผู้เกี่ยวข้องรวม 12 คน

วิธีการ ครูและนักเรียน ไปเรียนรู้เรื่องของผักในตลาดบริเวณใกล้เคียง พร้อมกับซักถาม สังเกต บันทึก นำเสนอในชั่วโมงวิจัย

สถานที่ ตลาดนัดชุมชนบ้านไผ่เสด็จ

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

9. กิจกรรม “ปลูกผักกันดีกว่า”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการปลูก ทดลองปลูกด้วยตัวเอง

เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จัก สังเกต บันทึก การขยายพันธุ์ และการเติบโตของผัก

เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักคุณค่าผักพื้นบ้าน

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง รวม 21 คน

วิธีการ นักเรียนสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์แหล่งข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์หรือการปลูก ผัก พร้อมตัวอย่าง กลับมานำเสนอในห้องเรียน ทดลองปลูกจริง

สถานที่ แปลงเกษตร โรงเรียนโพธาราม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

10. กิจกรรม “ครูขา..หนูจะกินผัก”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทำอาหารและรับประทานผัก

เพื่อให้นักเรียนรู้จักคุณค่าผักพื้นบ้าน

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ ครูและนักเรียนช่วยกันทำอาหารจากผัก และรับประทานร่วมกัน

สถานที่ โรงอาหาร โรงเรียนโพธาราม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

11. กิจกรรม “ผักนี้..ที่ฉันชอบ” (กิจกรรมเสริมวาดรูปผักที่ตัวเองชอบ)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทักษะการวาดภาพประกอบ

เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักผัก เห็นคุณค่าของผักพื้นบ้านมากขึ้น

เพื่อเตรียมนำเสนอ

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ ครูและนักเรียน ร่วมกันวาดผักที่ตัวเองชอบ

สถานที่ ห้องเรียนป. 3 โรงเรียนโพธาราม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

12. เขตพื้นที่เสนอข้อมูลเบื้องต้น “ผู้กริมีร่วหายไปในไหน?”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนทดลองนำเสนอสิ่งที่ได้

เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบเพิ่มเติมข้อมูล

เพื่อเปิดให้มีการระดมความคิด “ผู้กริมีร่วหายไปในไหน”

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ ครูและนักเรียนเตรียมความพร้อม เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้ออก ผู้ปกครอง ผู้รู้ หรือภูมิปัญญาชุมชน พร้อมทั้งเปิดให้มีการแลกเปลี่ยน เพิ่มเติมข้อมูล ในหัวข้อ “ผู้กริมีร่วหายไปในไหน” เพื่อนำไปสู่การรื้อฟื้นผู้กริมีร่ว หรือผู้ตกข้างคว่ำ

สถานที่ อาคารจริยธรรม โรงเรียนโพธาราม

เวลา ชั่วโมงวิจัย บ่ายวันพฤหัสบดี

13. รวบรวมชุดความรู้จัดทำรายงาน เติเรียนนำเสนอ

วัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้ออกเป็นชุดความรู้ เรียบเรียงให้สมบูรณ์

เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับนำเสนอระดับโรงเรียน

เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (นำเสนอ กว. โรงเรียน และอื่น ๆ)

วิธีการ รวบรวมขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ข้อมูล สิ่งที่ได้ ผลกระทบจากการทำวิจัย ปัญหาอุปสรรค ความเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งครู นักเรียน ชุมชน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

14. เวทีเผยแพร่งานวิจัย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนนำเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเผยแพร่ต่อชุมชน

เพื่อหาแนวทางการทำงานต่อไป

วิธีการ เตรียมพร้อมสำหรับนำเสนอผลการวิจัย ของโรงเรียนโพธาราม

ผู้ร่วมกิจกรรม ทีมวิจัย เวลา 1 วัน

ที่ปรึกษา	นายปริญญา สุพรรณรัตน์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนโพธาราม
	นางสาวชนิษฐา จุลบาล	เจ้าหน้าที่สกว.ตรัง
	นางสาวจิระนันท์ ตั้งจะอักษรศรี	เจ้าหน้าที่สกว.ตรัง

บทที่ 2

บริบทชุมชน

บ้านไทรงาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง(เดิมอำเภอเมือง) จังหวัดตรัง มีประชากรทั้งหมด 875 คน มีบ้านเรือนทั้งหมด 156 หลังเรือน ปรุชะกรงส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพารา ช่วงมีเวลาว่างคนในชุมชนจะปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ การดำรงชีวิตของคนในชุมชนบ้านไทรงามเป็นการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นหลัก โดยเรียนรู้วิถีการเอาตัวรอด ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ปรับเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นภูมิปัญญาที่ได้จากการสะสมรู้แล้วรู้เล่า สืบทอดต่อ ๆ กันมา โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านอาหาร ทุกท้องถิ่นในชนบท ล้วนมีอาหารพื้นบ้าน ที่หลากหลาย จึงทำให้ชุมชนอุดมสมบูรณ์ด้วยแล้วพืชผักธัญญาหาร มีพืชผักปลูกไว้กินเองมีชีวิตที่เรียบง่าย มีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียง

ปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านไทรงามได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เดิมทีได้รับผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องการทำมาหากิน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา การรับประทานอาหารเข้าของนักเรียน ไม่ได้ผลิตขึ้นเหมือนเดิม แต่คงอยู่ในภาวะเร่งรีบ กินอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น ไม่ได้คำนึงถึงสุขภาพ คนในชุมชนเลือกที่จะซื้อผักตามท้องตลาดมารับประทานเพราะเน้นความสะดวก รวดเร็ว แม้จะรู้ว่าไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพก็ตาม ในขณะเดียวกัน ชาวชนในปัจจุบันแทบไม่รู้จักพืชผักที่คนแต่คนแก่เคยหาขายกิน ปัจจุบันมีโรคต่าง ๆ มากมายที่เข้ามาพร้อมกับความเจริญ มากับสื่อโฆษณาโดยเฉพาะภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ชาวชนชั้นชนทุกเมื่อเชื่อนั้น และนับวันผู้คนป่วยเป็นโรคต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากการไม่ระวังในการรับประทานอาหาร ล้วนแต่ต้องใช้เวลารักษาและเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง คนในชุมชนบ้านไทรงามส่วนใหญ่ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ แต่ก็ยังไม่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจได้สำเร็จ ส่งผลกระทบไปสู่เด็ก ๆ ต้องร่วมมือกับผู้ปกครองคือ การประหยัดค่าใช้จ่ายในระดับครอบครัว แนวทางหนึ่งคือ การปลูกพืชสวนครัวไว้กินเอง ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง ถ้าปลูกมากก็เพิ่มรายได้ ทั้งยังทำให้สุขภาพดีอีกด้วย

การจัดการเรียนการสอน โครงการฝึกข้างครัว ครัวกินได้ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับผัก ที่ประกอบในอาหารแต่ละชนิด ซึ่งทำหน้าที่สองอย่าง คือ เพิ่มคุณค่าทางอาหารให้เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เนื่องจากผักอุดมไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ และวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกายมนุษย์มากน้อยแล้วแต่อาหารแต่ละชนิดของผัก หน้าที่ของผักอีกอย่างคือ เป็นเครื่องชูรสอาหาร เนื่องจากผักมีสีสดต่างๆหลากหลาย รวมทั้งรสและกลิ่นของผักต่างๆ ก็มีตัวในการเพิ่มรสชาติให้รับประทานมากขึ้นด้วย

การปลูกผักไว้กินเองนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะได้รับโภชนาการที่ปลอดภัย เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมีโอกาสดีกที่จะได้รับประทานรสชาติผักที่ใหม่และสด รวมทั้งยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับชีวิตประจำวันในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังให้ความเพลิดเพลินใจ มีส่วนให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน ในการช่วยปลูกและช่วยกันดูแลผักสวนครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวช่วยกันสร้างขึ้นมา นับเป็นการปลูกจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีค่ายิ่ง นอกจากนั้นนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของพืชผักต่างๆ ในชุมชน รวมถึงคุณค่าคุณประโยชน์แล้ว ยังจะเป็นการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะในการค้นคว้าหาข้อมูล โดยแหล่งเรียนรู้คือบ้านชาวบ้านหรือผู้ปกครองที่อยู่ใกล้โรงเรียน ทั้งโดยการสอนถาม สังเกต ทดลองปลูก ทดลองกิน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อผักพื้นบ้านมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกทักษะด้านการเขียน การอ่าน การพูด เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับวัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาศูนย์ใหม่ อันนั้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้นักเรียนมีทักษะชีวิต รักการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการเน้นให้นักเรียนมีจิตชีวิตพอเพียง รักการปลูกผักไว้กินเอง ดังเช่นชุมชนในอดีต เพื่อให้นักเรียน มีนิสัยการประหยัด เห็นคุณค่าของผักข้างครัวไว้กินได้

บทที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินกิจกรรมของโครงการ “หักล้างครีว ร๊วกินได้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ของครูและนักเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยการเก็บข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ จากผู้รู้โดยใช้ทักษะการสังเกต การจดบันทึก ผู้กักการนำเสนอ ผู้กักทักษะการฟัง ผู้กักทักษะการตั้งคำถาม ผู้กักทักษะการตั้งสมมุติฐาน ผู้กักทักษะการหาคำตอบ ผู้กักทักษะการวิจัย ผู้กักทักษะการเชื่อมโยงบูรณาการ ซึ่งครูต้องทำวิจัยควบคู่กับการเรียนการสอนเสมอ ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ สามารถฝึกการเป็นผู้นำเสนอ และมีการวางแผนการทำงานร่วมกันทุกครั้ง เป็นการศึกษาให้นักเรียนมีทักษะในการร่วมคิด ร่วมทำ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หลังจากนั้นก็จะมีการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือและช่วยกันดูแลพัฒนาสุขภาพของนักเรียนไปด้วยกัน

กิจกรรมการเข้าค่ายนักวิจัยน้อย เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ได้ มีเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการศึกษาการร่วมกิจกรรมผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การวาดรูปบรรยายสื่ออย่างสร้างสรรค์ การปั้นดินน้ำมันเป็นเรื่องราว ตามจินตนาการ กิจกรรมเล่านิทาน การสร้างความสุขจากการร้องเพลง การฝึกสมาธิเพื่อก่อให้เกิดปัญญา การเขียนบรรยายภาพ และการเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง เป็นต้น

ก่อนจะมีการลงพื้นที่สืบค้นข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการรู้ นักเรียนจะต้องร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ การวางแผนเป้าหมายในการลงพื้นที่ การเตรียมตัว การแบ่งงาน การร่วมกันทำงานในระบบกลุ่ม การร่วมกันคิดทักษะการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การร่วมกันแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการลงพื้นที่สืบค้นข้อมูล การจดบันทึกข้อมูลให้ตรงประเด็น กระบวนการทำงานอย่างมีระบบนี้สามารถพัฒนางาน โดยคำแนะนำเสนอผลการสืบค้นข้อมูลและสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ การพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน และครูสามารถรู้ศักยภาพของนักเรียน จึงต้องมีการเตรียมตัวให้นักเรียนมีความพร้อมในการเป็นนักวิจัยน้อยที่ดี

กิจกรรมค่ายเสริมทักษะแก่นักวิจัยน้อยของช่วงชั้นที่ 1 คือ ป.1 – ป.3 เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือความคาดหวัง เพราะเติมวางแผนการเข้าค่ายเฉพาะช่วงชั้นที่ 2 คือ ป.4 – ป.6 เท่านั้น เพราะถือว่าเป็นเด็กโตพอที่จะดูแล อยู่ในกติกา และรับผิดชอบตัวเองได้ แต่ปรากฏว่าเมื่อค่ายช่วงชั้นที่ 2 จบลง ผู้ปกครองได้แจ้งความประสงค์กับคณะครูว่าต้องการให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปเข้าค่ายด้วย เพราะต้องการให้นักเรียนรู้จักปรับตัว อยู่กับเพื่อน อยู่กับสังคม อยู่กับคุณครูได้ รู้จักรับผิดชอบและ

แก้ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ของตัวเองได้ อยากให้มีการเพิ่มทักษะผ่านกิจกรรมต่างๆ ซึ่งตอนแรกคณะครูมีความกังวลใจมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ตั้งแต่ป.1 – ป.3 ยิ่งเลิกมาก เกรงว่าจะไม่สามารถดึงคืนขณะเข้าค่ายได้ แต่ที่สรุปแล้วคณะครูประชุมร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองทุกคนลงมติว่าให้ใช้สถานที่โรงเรียนในการเข้าค่าย หากนักเรียนคนไหนไม่ยกนอนในค่าย ก็สามารถกลับบ้านได้โดยสะดวก แต่ผลปรากฏว่า นักเรียนชั้นป. 1 - 3 นอนค้างคืนที่โรงเรียนหมดทุกคน และในช่วงเย็นและภาคค่ำผู้ปกครองจะเฝ้าสังเกต และหลายคนก็ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนด้วย ทำให้เกิดบรรยากาศสนุกสนาน เป็นกันเอง มีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน และครู และน่าจะเป็นที่มาของการที่คนในชุมชนหรือผู้ปกครองเข้าใจ รับรู้ทราบว่าโรงเรียนกำลังทำอะไร นักเรียนซึ่งกำลังเรียนรูการเป็นนักวิจัยน้อยแต่ละชั้นกำลังทำอะไร ผู้ปกครองจะต้องปรับตัวอย่างไร หรือจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือให้ข้อเสนอแนะตรงไหนได้บ้าง ซึ่งจากครั้งนั้นทำให้ผู้ปกครองลงมือส่งสัยการนำนักเรียนออกนอกโรงเรียนไปได้มาก เกิดทัศนคติที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับครู สำหรับการเข้าค่ายได้ออกแบบให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย สรุปได้ดังนี้

บทบาทของวิทยากรและครู

1. เป็นผู้จัดการเรียนรู้
2. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน
3. เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด
4. เป็นผู้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด
5. เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินความสามารถในการคิดของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียน

1. มีความกระตือรือร้นในการเรียน
2. ทำกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดไว้ให้ด้วยความตั้งใจและสนใจใคร่เรียนรู้
3. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ระดมพลังสมองกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน
4. ใช้ทักษะการคิด ใช้กระบวนการคิดที่เหมาะสม

ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ

การดำเนินโครงการเพื่อสืบค้นหาความรู้ด้วยตัวเองผ่าน “ฝึกข้างครัว รวักกินได้” มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อฝึกทักษะต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 1 ปีการศึกษา ซึ่งจะนำกิจกรรมหลักจากการดำเนินงานมารายงานดังต่อไปนี้

ฝึกข้างครัว รวักกินได้

กิจกรรมที่ 1 เวทีเตรียมความพร้อมนักวิจัยน้อยโรงเรียนโพธาราม

ขั้นตอนที่ 1	กิจกรรมค่ายเสริมทักษะนักวิจัยน้อย
สถานที่	อาคารจริยธรรม โรงเรียนโพธาราม
เวลา	วันที่ 4-5 มิถุนายน 2552 รวมเวลา 2 วัน
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ครู 4 คน นักเรียน 34 คน ผู้ปกครอง 20 คน รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 58 คน
วิทยากร	1. นางจุรีพร มณีโม ไนย 2. นางสาวณิษฐา จุลบาล 3. นางสาวจิระนันท์ ศัจจะอักษรศิริ
อุปกรณ์การเข้าค่าย	1. ขนม ของว่าง 2. กระดาษ สี กาว กระดาษมันปู 3. แว่นขยาย ลูกโป่งยาง ไม้ไอศกรีม คินนัมมัน จานสังกะสี ลูกโป่ง ลูกดอก บัตรคำ 4. กระดาษป้ายแสดงผลงานนักเรียน

รายละเอียดกิจกรรมค่ายเสริมทักษะนักวิจัยน้อย

วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 13.00-20.00 น. ณ อาคารจริยธรรม

กิจกรรมที่ 1 การปรับพื้นฐานพฤติกรรมนักเรียน ชื่อ “รู้จักฉันรู้จักเธอ”

จุดประสงค์ 1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเข้าค่าย

วิธีการ

1. ให้นักเรียนแนะนำตนเองโดย เขียนชื่อตนเอง ชื่อจริง ชื่อเล่น ลงในบัตรคำ
2. ให้นำไปถามชื่อเพื่อนหรือพี่ที่เรียนคนละห้องหรือคนละชั้น และถามคำถามโดยไม่ซ้ำกัน(ให้อยู่คนละชั้นเรียน) ภายในเวลา 10 นาที
3. รายงานผลการซักถามและการเขียนรายละเอียดของเพื่อน

สรุปผลกิจกรรม “รู้จักฉันรู้จักเธอ”

นักเรียนสนุกสนานมาก ได้รู้จักเพื่อนชั้นอื่นมากขึ้น เริ่มกลายถึงวลีกับการเข้าค่าย แต่ยังไม่ชินได้ช้า และหลายคำยังเขียนผิด คำถามยังไม่หลากหลายมากนัก ส่วนใหญ่ถามซ้ำๆ กัน จึงได้คำตอบที่ไม่ต่างกันนัก

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมมดเป็นมดตาย

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพื้นฐานการพูด - การเขียน
2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในการพูด - การเขียน

วิธีการ

1. ให้นักเรียนรู้จักกติกาของการเล่นเกม และการอยู่ร่วมกัน
2. ให้เล่นเกมทีละกลุ่ม เมื่อปรบมือ 1 ครั้งให้ผู้ที่เป็นมดตายคืออยู่นิ่งๆ และหากปรบมือ 2 ครั้งให้ผู้เล่นกลายเป็นมดเป็น โดยจะเดินหรือกลานก็ได้ หรือจะออกแบบทำทางใหม่ๆ ก็ได้ หากใครทำผิดให้ออกจากการเล่นและใครเหลือคนสุดท้ายเป็นผู้ชนะ
3. รายงานผลการเล่นเกมและเขียนรายละเอียดการเล่น

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น คายทำพิศดาร มดเป็นในลิลาที่สนุกสนาน ออกแบบทำทางของตัวเองได้เต็มที่ หัวเราะเสียงดัง แม้จะเป็นมดตายแต่ยังคงหัวเราะสดใส แต่ก็มีบางคนที่ยืนรู้ช้า เช่น ไม่ฟังคำสั่งหรือจำคำสั่งไม่ได้

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปั้นดินให้เป็นดาว

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างผลงานของตนเองได้

วิธีการ

1. ให้นักเรียนเขียนรูปที่ต้องการจะปั้นลงในกระดาษ
2. ให้ทุกคนปั้นดินน้ำมันให้เป็นรูปภาพตามที่วาดไว้ในกระดาษ
3. นำผลงานไปตัดสินและนำผลงานไปตั้งโชว์

อุปกรณ์ กระดาษ ดินสอ สี ดินน้ำมัน แผ่นรองดินน้ำมัน

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความสุข และสนุกสนาน มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นอิสระ และสร้างผลงานได้ดีกว่าที่คิด

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมหากกลุ่มผ่านเกม

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการเข้ากลุ่มและทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในการเล่นและช่วยเหลือกัน

วิธีการ

1. ให้นักเรียนร่วมกันเล่นเกม “สัตว์ที่ชอบ” จำนวน 5 ชนิด
2. ใครชอบสัตว์อะไรก็ให้ทำท่าทางเลียนแบบและไปอยู่ร่วมกัน
3. รายงานผลการบันทึก

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความสุข และสนุกสนาน ได้เรียนรู้การรวมกลุ่มโดยไม่จำเป็นต้องมีเพื่อนที่สนิทอย่างที่เคย ทำให้ได้เพื่อนใหม่และเตรียมพร้อมสำหรับกิจกรรมต่อไป อีกทั้งเด็กเก่งเด็กอ่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ก็จะคละกลุ่ม

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมสำรวจโรงเรียนเรามีอะไรบ้าง

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักข้อดีของต่าง ๆ ฝึกเรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัว

2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการเขียน

วิธีการ

1. ให้นักเรียนเดินรอบ ๆ โรงเรียนและเขียนข้อดีของที่น่าสนใจมา 10 ชนิด ไม่ซ้ำ
2. ให้ทำตามคำสั่งอย่างรวดเร็ว
3. รายงานผลการสำรวจ

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม และพยายามทำตามกติกาอย่างเคร่งครัด

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรม หาถ้อยร้อยนิทาน

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักหาคำมาร้อยเรียงให้มีความหมาย
2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์

วิธีการ

1. ให้นักเรียนฟังคำสั่งจากวิทยากร โดยเขียนคำจำนวน 1 คำ
2. ให้แต่งเรื่องจากคำที่กำหนด
3. นักเรียนอ่านผลงานการเขียน

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนและการคิดวิเคราะห์ภาคภูมิใจกับผลงานตัวเอง และเพื่อน หลายคนมีความคิดดีๆ สามารถแต่งประโยคจากคำที่บังคับได้เป็นอย่างดี

วันที่ 5 มิถุนายน 2552

เมื่อคืนนี้คิดๆ หลายคนนอนคิด เพราะเป็นการเข้าค่ายที่แปลกกว่าที่ผ่านมา แต่ทุกคนตื่นเช้าและกระฉับกระเฉงมาก หลายคนรีบอาบน้ำ แต่งตัว ทานข้าวต้มหมู และนมร้อนเพื่อร่วมกิจกรรมภาคเช้า

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรม “เกมคลิก”

จุดประสงค์ 1. เพื่อฝึกให้นักเรียนผ่อนคลายความตึงเครียดในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง

วิธีการ

1. ให้นักเรียนฟังคำสั่งจากวิทยากร และทำตาม ผ่านกิจกรรมที่สร้างความ

สนุกสนาน เป็นกันเอง และสร้างความรักความสามัคคี ดูแลพี่ดูแลน้อง

2. ให้เขียนกิจกรรมที่ร่วมกันเล่น

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความสุข พร้อมที่จะรับบทเรียนจากทุกกิจกรรม กระตือรือร้นให้ความร่วมมือกับวิทยากร ซึ่งในกิจกรรมแต่ละครั้งมักแฝงไปด้วยการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนและการคิดวิเคราะห์ การกล้าแสดงออก การนำเสนอ ให้ความร่วมมือกันในกลุ่ม ไม่แยกชั้นเรียนและเพศ

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรม “เกมนั่ง”

จุดประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง อยู่ในกติกา

2. เพื่อให้นักเรียนเกิดสมาธิ

วิธีการ

1. ให้นักเรียนฟังคำสั่งจากวิทยากร และทำตาม

2. ให้เขียนกิจกรรมที่ร่วมกันเล่น

สรุปผลกิจกรรม

เป็นการฝึกการเรียนรู้ที่จะฟัง และทำ อย่างลึกซึ้ง ซึ่งนักเรียนจะได้ทักษะต่างๆ เพิ่ม โดยไม่รู้ตัว และนักเรียนไม่รู้ว่ากำลังถูกสอนหรือถูกฝึก จากพี่เลี้ยง ซึ่งหลายคนทำกิจกรรมได้ดีมากกว่าที่เคยเห็นในชั้นเรียน ที่สำคัญแม้จะละชั้น แต่ทุกคนก็อยู่ในกติกา และไม่มีนักเรียนที่สร้างความวุ่นวายหรือไม่ร่วมกิจกรรม บรรดาภาาการเรียนรู้อย่างดี

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมกลุ่มคู่คิด

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์
2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์
3. เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักเรียน และมีความกล้าแสดงออก

วิธีการ

1. ให้นักเรียนฟังคำสั่งจากวิทยากร โดยเขียนวงกลมในกระดาษ A4 คนละ 1 วง
2. ให้แต่ละทีมภาพจากวงกลมที่เริ่มไว้จนเป็นภาพที่สมบูรณ์
3. นักเรียนนำผลงานของตัวเองออกมานำเสนอ

สรุปผลกิจกรรม

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีทักษะการวาดภาพ เขียนและการคิดวิเคราะห์ และมีความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรม นิทานสร้างสรรค์ “คุณพ่องูแม่เปรงฟัน” จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์
2. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์
3. เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักเรียน และมีความกล้าแสดงออก

วิธีการ

1. ให้นักเรียนฟังคำสั่งจากวิทยากร โดยเขียนวงกลมในกระดาษ A4 คนละ 1 วง
2. ให้แต่ละทีมภาพจากวงกลมที่เริ่มไว้จนเป็นภาพที่สมบูรณ์
3. นักเรียนนำผลงานของตัวเองออกมานำเสนอ

สรุปผลกิจกรรม

ทุกคนมีทักษะการ เขียนและการคิดวิเคราะห์ และมีความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก

สิ่งที่ได้จากการเข้าค่ายฝึกทักษะ

1. นักเรียนหลายคนเริ่มเข้าใจ เรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกัน
2. กิจกรรมที่ได้ออกมาใช้เหมาะสมกับวัย และสร้างการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาต้น
3. นักเรียนหลายคนแสดงศักยภาพของตัวเองออกมาอย่างเด่นชัด
4. วันแรกๆ นักเรียนอาจจะมีความคิดยังไม่หลากหลาย แต่เมื่อผ่านการเรียนรู้หลายกิจกรรมเห็นชัดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน
5. เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความสุข เป็นค่ายที่เต็มไปด้วยสีสันและรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

6. สร้างความแปลกใหม่ สนุกแต่ได้สาระ
7. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ง่าย
8. นักเรียนทุกคนเข้าใจสิ่งที่ต้องทำหลังจากนี้ (งานวิจัย) ตามหัวข้อ และตามแผนที่วางไว้
9. ผู้ปกครองเข้าใจวัตถุประสงค์การเข้าค่าย และพร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นแหล่งข้อมูล และเป็นพี่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับนักเรียน

ปัญหาที่พบ

1. เด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบทุกคน (นักเรียนบางคนป่วยต้องกลับไปนอนที่บ้าน)
2. นักเรียนหลายคนเขียนหนังสือไม่เป็น เขียนไม่ล่อง เขียนผิด
3. นักเรียนบางคนยังขาดวินัย ขาดความอดทน
4. นักเรียนบางคนเด็กติดพ่อแม่ ให้แม่มานอนเป็นเพื่อน
5. นักเรียนทำงานช้า คิดช้า ไม่ทันเพื่อน
6. บางกิจกรรมเร็วเกินไป สำหรับเด็กที่เรียนรู้ช้า
7. เมื่อต้องดูแลตัวเองนักเรียนหลายคนยังทำไม่ได้ เช่น เก็บเบร็องซ์ ใช้ เสื้อผ้า และสิ่งของ ส่วนตัวไม่หมด
8. เวลามีน้อยถึงทักษะกระบวนการวิจัยผู้ปกครองมาคอยรับนักเรียน (ครูต้องเสริมในชั้นเรียน)
9. ครูบางคนมีภาระ ไม่สามารถร่วมสังเกตร่วมกระบวนการได้ตลอดเวลา ต้องผลัดเปลี่ยนกันดูแลนักเรียน

กิจกรรมที่ 2 ประชุมทีมวิจัย เตรียมความพร้อมโครงการ วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันกำหนดแหล่งเรียนรู้ใกล้โรงเรียน
2. เพื่อร่วมกันกำหนดขอบเขตข้อมูลที่ต้องการศึกษา
3. เพื่อร่วมกันระดมคำถามที่อยากรู้ร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ครูกาญจนา ตั้งคำ
- ทีมวิจัย ป.3 จำนวน 10 คน

วิธีการ

ครูประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ พร้อมทั้งวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานให้นักเรียนทราบ และวางแผนการทำงานร่วมกัน

เวลา/สถานที่ วันที่ 8 มิถุนายน 2552 เวลา14.30-15.30 น. ณ ห้องเรียน ป.3 โรงเรียนไทรงาม

อุปสรรคและปัญหา

นักเรียนยังขาดวินัยในเรื่องมารยาทในการถาม การพูด และแต่งกลิ่นตาม

วิธีแก้ปัญหา

นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น โดยเขียนบนกระดานดำ ยอมรับความคิดเห็นของ

ผู้อื่น

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเตรียมตัวไปสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้รอบรั้วโรงเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 3 ประชุมผู้ปกครอง

วันที่ 12 มิถุนายน 2552 เวลา 14.30-15.30น.

สถานที่ ห้องเรียน ชั้น ป.3 โรงเรียนไทรงาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการวิจัย
2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยผู้ปกครองให้ความร่วมมือ
3. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทาง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- 1.ครูกาญจนา ตั้งคำ
- 2.ทีมวิจัย ป.3 จำนวน 10 คน
- 3.ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 10 คน รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 21 คน

วิธีการ

- 1.โรงเรียนทำหนังสือเชิญผู้ปกครองประชุม
- 2.ผู้ปกครองประชุมพร้อมกับผู้แทนนักเรียน
- 3.เด็กจดสถานที่ พร้อมทางเตรียมน้ำดื่ม ขนม ไว้ต้อนรับผู้ปกครองด้วยตัวเอง
- 4.ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ

การดำเนินงานกิจกรรม

ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ว่าเป็นการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อให้งาน เพื่อให้นักเรียนลงพื้นที่ในชุมชนเก็บข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ เป็นการฝึกทักษะให้นักเรียน ได้สังเกต ฝึกทักษะการพูดโดยการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูล ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและ การเขียน แม่ของน้องควาหรือค.ญ. ตักวรัตน์ นางตักวรัตน์ ทองหนั้น เสนอแนะว่าลูกเรียนหนังสืออ่อนมาก ให้ครูกวาดขันให้มากขึ้น ครูชี้แจงเพิ่มเติมว่ากระบวนการวิจัยนี้ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โรงเรียนนำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาเด็กอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่คล่อง เด็กไม่กล้าแสดงออก ไม่มีวินัย ในการทำงาน ขาดทักษะในการวางแผน ฯลฯ

ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครอง คอยให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย แม่ของค.ช.ชนพล หรือน้องแอท ให้ความคิดเห็นว่าการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้เด็กเรียนได้ฝึกทำงานด้วยตนเอง จึงเสนอให้พันธุ์พันธุ์พริกซึ่งเพาะไว้เป็นจำนวนมาก นางโศภา เยาว์คำ แม่ของค.ช.สหัสรู้ หรือเพชร บอกว่าแม่ต้องไปทำงานโรงแรมเอ็ม พี รีสอร์ท ตอนเย็น แต่ชอบวิธีการเรียนรู้แบบนี้เพราะคงทำให้ลูกมีความรับผิดชอบและขยันทำงานมากขึ้น หลังจากนั้นก็จึงให้ยาคือนางถนอม เยาว์คำ ประชุมแทน

ในการประชุม เด็กนักเรียนเสนอให้ไปหาข้อมูลบ้านยายถนอม ซึ่งอยู่หน้าโรงเรียน สะดวกในการเดินทาง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เด็กชายสหัสรู้ เสนอว่า จะเตรียมแปลงผักไว้ก่อนโดยให้พ่อมาช่วย ผู้ปกครองค.ญ. ญัญฉิชา หรือน้องมาย เสนอว่าควรรำลึกนึกหรือไปต่อกเพื่อปรับสภาพดิน เมื่อผู้ปกครองบางคน เสนอแนะมา ช่วงท้ายของกิจกรรมครูทดลองถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ปรากฏว่าผู้ปกครองทุกคนดีใจมากที่ลูกหลานกล้าคิด กล้าพูด รู้จักเสนอแนะ และบอกว่าจะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนทุกอย่างด้วยความเต็มใจ และมั่นใจว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ลูกเก่งและดีได้

อุปสรรคและปัญหา

ผู้ปกครองนักเรียนมาประชุมช้า ทำให้คนที่มาก่อนต้องนั่งคอยประมาณ ครึ่งชั่วโมง

วิธีแก้ปัญหา

ระหว่างนั่งคอยควมพร้อมผู้ปกครอง ครูได้นั่งคุยและแนะนำการเรียนของนักเรียนปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนกระตือรือร้นเตรียมพร้อมตัวให้รับผิดชอบรับผู้ปกครองด้วยตัวเอง มีการวางแผนว่าจะทำอาหารว่างอย่างไร ใครจะทำ เป็นภาพที่น่ารัก แม้ว่าจะมีขอบกพร่องอยู่บ้าง แต่ผู้ปกครองก็เข้าใจ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและเข้าใจว่าครูและนักเรียนกำลังทำวิจัย ทำให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ร่วมกันฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกระบวนการ รู้จักการวางแผนในการทำงาน เป็นการศึกษาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตั้งแต่เล็ก ๆ

กิจกรรมที่ 4 ตามหาผักข้างครัว รวบรวมได้

ลงพื้นที่ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลบ้านยายนอม

วันที่ 18 มิถุนายน 2552

สถานที่ ห้องเรียน ป.3 โรงเรียนไทรงาม

ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียน ชั้น ป.3 จำนวน 10 คน

วัตถุประสงค์ - เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการสังเกต สังเกต บันทึก

- เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน

วิธีการ

นักเรียนได้ประชุมตกลงร่วมกันโดยให้เด็กหาหลักฐานเป็นประธาน เด็กหญิงสุกัญญาเป็นรองประธาน เด็กหญิงฉัฐนิชาเป็นเลขานุการ นักเรียนวางแผนกันทำงาน ตั้งจุดประสงค์ ความสำเร็จขอร่วมกัน เมื่อไปยังแหล่งเรียนรู้ หาข้อมูลให้ได้มากที่สุด โดยตกลงกันว่าควรไปบ้านยายนอมก่อน ของฝากคือน้ำยาล้างจานที่จากมะกรุต มะนาว สับประสมัก ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ทำเอง เพื่อความประหยัด และทำให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง เน้นความพอเพียง เด็กหญิงศกาวรัตน์ เสนอว่าอาทิตย์หน้าให้ไปบ้านยายจายซึ่งอยู่ข้างบ้านตัวเอง เพราะยายจายปลูกผักหลายชนิด ครูนักเรียนตกลงว่าควรจะไปสถานที่ใกล้ๆ ก่อน เพราะอาจจะไม่สะดวกและช่วงนี้เป็นฤดูฝน อาจจะลำบากในการเดินทาง นักเรียนใช้เวลาพูดคุยกันประมาณ 15 นาที

เวลา 13.15 น. นักเรียนเดินทางจากประตูโรงเรียน พอข้ามถนนก็ถึงบ้านยายนอม ยายนอมนั่งอ่านหนังสืออยู่หน้าบ้าน ครูและนักเรียนสวัสดิชาตอนม ยายนอมบอกให้ไปนั่งที่โต๊ะไม้หันใต้ต้นลำไย ครูสังเกตเห็นหนังสือที่ยายนอมอ่าน เป็นหนังสือตัวอักษรขอม ฝรั่ง ของหลวงพ่อดุริยางค์วัน จันทวัดสิงห์บุรี เด็กหญิงนริศร ถามว่าทำไมยายนอมถึงอ่านหนังสือเล่มนี้ ยายนอมบอกว่า “เวลาเด็กถามจะได้บอกถูกว่าคืออะไรมีประโยชน์อย่างไร” และเป็นหนังสือสวนมนต์ด้วย แสดงว่ายายนอมก็มีการเตรียมตัวในการให้ความรู้สำหรับเด็กเป็นอย่างดี ทัศนคติว่า “ยายนอมต้องขยายของด้วย ต้องตอบคำถามพวกเรด้วย ลำบาก ยุ่งยากในการให้ความรู้หรือไม่” ยาย

ถามตอบว่า “ไม่ยุ่งยากอะไร ตามเสียงเรียกร้องด้วย ช่วยขยายของได้” ยายถนอมบอกให้นักเรียนทุกคนเดินดูรอบๆ บ้านก่อนว่ามีผักอะไรบ้าง สงสัยอะไรก็จะตอบให้ได้ เด็กชายสหัสฐิบอกให้เพื่อนๆ ดูกะมะเขือเปราะ ซึ่งผลโตมาก นักเรียนทุกคนชื่นชมกับลูกมะเขือฝีม่อยายถนอม จึงขอร้องให้ลูกครูถ่ายรูป ทุกคนยิ้มอย่างมีความสุข

ระหว่างการจดบันทึกข้อมูล ครูสังเกตว่า เด็กชายวุฒิภัทร เด็กหญิงพัศศราภรณ์ เด็กหญิงศกาวรัตน์ ซึ่งจะเป็นนักเรียนที่เรียนอ่อน อ่านเขียนไม่ค่อยดี จะพยายามถามคำถามที่ค่อนข้างใจกว้างกระตุ้นให้ถาม ทุกคนจึงถามยายถนอมว่าหน้าบ้านยายเป็นต้นอะไร ยายบอกว่าต้นลำไย แต่เขียนเป็นไม่มีวัน จึงขอร้องให้เพื่อนสะกดให้ให้ เพื่อนให้ความช่วยเหลือ โดยการช่วยสะกดคำให้เพื่อนทั้ง 3 คนจึงเขียนได้ถูกต้อง

เมื่อนักเรียนเดินรอบๆ บ้านแล้วกลับมาหน้าบ้าน ยายถนอมบอกให้เด็กหญิงศิรินาฎไปหาน้ามาให้ลูกครูและเพื่อนๆ (ศิรินาฎเป็นหลานยายถนอม ซึ่งอยู่บ้านเดียวกัน จะเป็นเด็กขี้นขรึม ไม่ค่อยพูด) ระหว่างการนั่งพัก นักเรียนร่วมกัน แคะ ไข่ต้ังตำลึงกับยายถนอม ดังนี้

สหัสฐิ	:	ทำไข่ต้มจึงปลุกผัก
ยายถนอม	:	ไข่กิน
สหัสฐิ	:	ปลุกไข่ขายหรือไม่
ยายถนอม	:	กินด้วยขายด้วย
สหัสฐิ	:	แรกว่าสาวๆกินผักอะไรบ้าง
ยายถนอม	:	หน่อไม้ ลูกกล้วยเถื่อน กล้วยลิ้นดา ผักบุ้งบ้าน ผักหวาน ตำลึง ยอดเม่า ลูกเนียง ลูกคอ
สุกัลยา	:	เมื่อก่อนกินเป็นพันปรีอ(เป็นยัง)
ยายถนอม	:	คิดดีกว่ามาก ปลุกอะไรก็ตาม ได้ผลทุกอย่าง
สุกัลยา	:	เมื่อก่อนยายได้พันธุ์ผักมาจากไหน
ยายถนอม	:	ขอเพื่อนบ้าง ปลุกแล้วมีพันธุ์ก็แจกแบ่งต่อๆ กันไป แลกกันก็มี
สหัสฐิ	:	ยาปลุกผักกิน
ยายถนอม	:	หลายชนิด เอาไว้กิน เอาไว้แกง
สหัสฐิ	:	ดอกไม้มีอินจันปลุกก็เคอนมันถึงจะเผ่า(เจริญเติบโต)
ยายถนอม	:	หลายเคอนเหมือนกัน
สหัสฐิ	:	ใครช่วยยาปลุกผัก
ยายถนอม	:	ปลุกแต่สวน (คนเดียว)
ศกาวรัตน์	:	ยายหมอนมการปลุกผักปลุกแบบไหน
ยายถนอม	:	เป็นร่องบ้าง เป็นหลุมบ้าง

ผู้ศึกษา : ผู้ที่ขายปลีกเอง หรือซื้อมาจากตลาด
 ยานอนม : ชื้อบ้าง ปุึกเองบ้าง
 วุฒิปัทร : ผู้ที่ปลีกคดียาหรือไม่
 ยานอนม : ไม่มีคเพราะเป็นอนัตรายต่อสุขภาพ
 นักเรียนหลายคนตั้งคำถามได้ แต่เด็กหญิงศิรินาฎซึ่งอยู่บ้านเดียวกับยานอนม ไม่ถามเลย จนเด็กหญิงศกาวรัตน์ต้องเตือนว่า จะถามยายหอมบ้าง ซึ่งเด็กหญิงศิรินาฎก็ได้แต่ยิ้มแต่ก็ไม่ถาม เมื่อได้เวลากลับ ครูและนักเรียน จอบคุณยายอนมแล้วกลับมาสรุปข้อมูลที่ได้ศอกภายในห้องเรียน

ข้อมูลที่ได้มา เช่น ชื่อผู้ก การปลีก การดูแล การทำกิน ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนลงในกระดาษรายงาน แล้วทำเป็นการบ้านมาส่งในชั่วโมงคราวต่อไป

ปัญหา

ในการทำกิจกรรมครั้งนี้ เด็กหญิงศิรินาฎ ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออก ส่วนเด็กชายศหรัฎกิเป็นหลานหมอนกิน แสดงถึงควมสนิทสนมถามได้หลายคำถาม แต่คำถามยังไม่หลากหลาย เป็นคำถามพื้นฐาน ไม่มีคำถามให้คิดวิเคราะห์ คำถามที่ให้แก้ปัญหา นักเรียนและครูสรุปถึงปัญหาร่วมกัน เพื่อจะปรับปรุงในคราวต่อไป นักเรียนเขียนคำสะกดชื่อผู้ก ไม่ค่อยถูก เช่น เด็กหญิงศกาวรัตน์ เด็กหญิงพัศตราภรณ์ เด็กชายวุฒิปัทร

วิธีแก้ปัญหา

- เด็กต้องเตรียมตัวในการตั้งคำถาม
- พยายามกระตุ้นให้เด็กได้พูด ชัก-ถามทุกคน
- พยายามให้บทบาทที่ควรแก่เด็ก เช่น เด็กหญิงศิรินาฎต้องทำหน้าที่เจ้าบ้านที่ดี ให้น้ำมาให้อุ้มครูและเพื่อนๆ จะได้มีความกล้าขึ้น
- ในการออกพื้นที่ทุกครั้ง ต้องมีการเตรียมตัว วางแผน วางจุดประสงค์ หาข้อมูล
- ผู้กทักษะการตั้งคำถาม การสังเกต การจับบันทึก การสรุป
- ยอมรับข้อดี ข้อเสีย ของตนเองและเพื่อน เพื่อจะได้เสริมและปรับปรุงในคราวต่อไป

ตั้งผู้ตั้งผู้ตั้ง 2 ตามหาผู้ตั้งผู้ตั้งผู้ตั้ง

วันที่ 9 กรกฎาคม 2552 เวลา 13.00-15.00 น.

สถานที่ บ้านยายถนอม

วิธีการ

ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พูดคุยกันก่อนออกพื้นที่ เติร์บความพร้อม สุ่มตัดสินใจของฝากคือนำหมักชีวภาพ 5 ลิตร สำหรับใช้รดน้ำผัก ซึ่งเป็นนำหมักชีวภาพที่นักเรียนชั้นป.3 หมักจากเปลือกสับประรด แผลผักต่างๆ (ผัก 3 ลิตร น้ำ 10 ลิตร กากน้ำตาล 1 กก. EM 2 ช้อน หนักไว้ 15 วันแล้วใช้ได้ ผสมกับน้ำ 1 ต่อ 100 รดน้ำทุกสัปดาห์

วันนี้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและพร้อมมากกว่าสัปดาห์ที่แล้ว คุณครูเตรียมกล่องถ่ายรูป สำหรับบันทึกภาพ สหรัฐเสนอว่าถ้าวันนี้มีเวลาเหลือ ให้ไปบ้านของเขาด้วย เพราะพอปลูกผักหลายชนิด และบ้านอยู่หลังบ้านยายถนอม ห่างไปไม่กี่ร้อยเมตร ฉันจึงชวนเสนอว่าให้ไปบ้านลุงสุนทรด้วย (ลุง) เพราะติดกับบ้านยายถนอมประมาณ 200 เมตร ครูถามความคิดเห็นของนักเรียน นักเรียนช่วยกันสรุปว่าอยากไป ทั้ง 3 บ้านที่เสนอมานี้ เพราะอยู่บริเวณใกล้ๆ กัน ที่ประชุมตกลงตามนั้น

นักเรียนลงพื้นที่บ้านยายถนอมเป็นหลังแรก นักเรียนสวัสดิ์ ยายถนอมและทักทายอย่างคุ้นเคย สิรินาถูรีบไปหาเสื้อ น้ำดื่ม มาต้อนรับคุณครู และเพื่อนๆ ที่หน้าสนาม โดยที่ยายถนอมไม่ต้องใช้ นักเรียนบอกวันนี้อยากได้ความรู้ให้มากที่สุด คำถามทุกคนก็เตรียมมาแล้ว ยายถนอมบอกว่า “ยายจะตอบตามทีไรนะ คงไม่เก่งเท่าไร เพราะว่างจากขายของก็ไปปลูกผัก” นักเรียนก็ถามคำถาม โดยถามยกมือทีละคน

เพชร	:	ยายหนอมซื้อจิ้งหรีดไหม (อะไร)
ยายถนอม	:	นางถนอม เขาว่าคำ
ศร	:	ยายหนอมมีลูกกี่คน
ยายถนอม	:	5 คน
เพชร	:	ยายหนอมเอาผักมาจากไหน
ยายถนอม	:	ขอมานบ้าง เพื่อนให้บ้าง
โจชิฟ	:	ยายหนอมคน (ท่าน) รู้เรื่องผักจากใคร
ยายถนอม	:	ทวดพิม ทวดชิต ทวดวง
ศร	:	ทำไมยายหนอมไม่ให้ตาเหี้ยมปลูกผัก
ยายถนอม	:	ตาเหี้ยมไม่ถนัด
แอ๊ท	:	ยายหนอมต้องเลือกที่ปลูกผักหรือม่าย (ไม่)
ยายถนอม	:	ไม่ต้องเลือกที่ว่างก็ปลูกได้เลย

ดาว	:	ปู่กับขี้วัวอะไรดีกว่ากัน
ยายถนอม	:	ขี้วัว
โศฬี	:	ผักที่ปลูกข้างถนนมีขายบ้างมั้ย (ไม่)
ยายถนอม	:	มีคนเก็บไปกินเหมือนกัน แล้วก็มาบอกตอนเช้า ให้เขากินกันบ้าง ไม่เป็นไร
แทน	:	ผักถ้าปลูกแค่มากเกินไป มันจะตายหรือมั้ย (ไม่)
ยายถนอม	:	ไม่ตาย แต่ไม่งาม(เจริญงอกงาม)
แอ้ท	:	ถ้าปลูกผักที่ร่มมันตายมั้ย(ไม่)
ยายถนอม	:	ไม่ตาย แต่ก็ไม่งามเหมือนกัน
มาย	:	ผักที่ปลูกแล้วได้ขายมีผักอะไรบ้าง
ยายถนอม	:	ลูกเขื่อน ผักบุ้ง ผักหวาน ยอดมัน
ดาว	:	ผักที่ปลูกเองขายเอง ขายอย่างไร
ยายถนอม	:	มันเป็นมันค บางทีก็กะประมาณเอา ขายไม่แพง แบ่งกันกิน
โศฬี	:	สมัยก่อนเค้าใช้อะไรมัดผัก เป็นกำ
ยายถนอม	:	เชือกกล้วย
แอ้ท	:	ผักอะไรปลูกง่ายที่สุด
ยายถนอม	:	ผักบุ้ง
แทน	:	ผักหวานเอากิ่งแบบไปหนูปัก
ยายถนอม	:	เอาก้าน พอดีพอดี ปลูกไปให้หมดแล้วปัก
จ๊ะ	:	ยายหนอมปลูกผักเมื่อไร
ยายถนอม	:	เมื่อปีที่แล้ว
โศฬี	:	ยายหนอม ถ้าเราอยากจ้ะรู้ว่าผักบางชนิดมีพิษ ไม่มีพิษ ใช้อย่างไร
ยายถนอม	:	คนเค้าจะรู้กันเอง ผักที่กินแล้วเมา ส่วนมากจะเป็นเผือกคืออง
ดาว	:	ระวังเป็นพิเศษ ถ้าไม่แน่ใจก็อย่าไปเก็บมากิน
ยายถนอม	:	เวลารคน้ำ รดน้ำเวลาไหนบ้าง
แอ้ท	:	ตอนเช้า - ตอนเย็น
ยายถนอม	:	ผักที่ขายหนอมปลูกได้ขายหรือไม่
ศรีนิล	:	ได้ขายอยู่แล้ว
ยายถนอม	:	ผักที่ปลูกชนิดยาหรือไม่
แทน	:	ไม่สิค ปลูกตามธรรมชาติ ถ้าตายก็ถอนทิ้ง
	:	ในการปลูกผักของยายถนอมมีปัญหาหรือไม่

ยาชดนม : มีปัญหาผักถูกขาด ก็ใช้กรรไกรคิบ ถ้าตามมากก็ตัดที่โคนทิ้ง
ให้เหลือแต่คอ เวลาเพาะเมล็ดผักก็จะมีมดมากัดกินเมล็ดนั้น ไม่
ทันได้งอกก็เลยใช้ปูนขาวคลุมผักเสียก่อน มดจะไม่มากิน

เมื่อได้ความรู้หลากหลายแล้ว ครูและนักเรียน ขอขอบคุณยายหอม แล้วไปที่บ้านน้องเพชร
ไปดูแปลงผักสด ซึ่งมีลูกดกมาก ปูกลูอยู่ระหว่างร่องต้นยางพารา นักเรียนวิ่งกันไปต้นพริก
และชวนกันถ่ายรูป สีหน้าแวววาวมีความสุขมาก เพื่อนๆ ถามว่าใครปลูก น้องเพชรบอกช่วยกัน
ปลูกกับพ่อ ครูและเพื่อนชมว่าน้องเพชรเก่งมาก น้องเพชรกับเพื่อนๆ ช่วยกันเก็บพริกสด ผัก
ตุณครู

นักเรียนกลับมาที่บ้านลุงสุนทรหรือลุงทอง ลุงทองที่ภานักเรียนแล้วถามจุดประสงค์
น้องมายบอกอยากมาหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ลุงทองทำ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ นักเรียนตื่นเต้นกับ
การเลี้ยงกบในขวดน้ำอัดลม ลุงทองบอกกบหายไปแล้วตัว รูที่เจาะไว้ที่ขวดก็แตกกว่ากบ
นักเรียนแย่งกันตอบว่าลูกลิน ลูกชโยย หลุดไป แมวกิน ใจรตอบได้มีรางวัล ถ้าคิดไม่ออกให้ไปลิด
ต่อเป็นการบ้าน นอกจากนี้ลุงทองยัง ปูกลูข้าวโพด พริก มะละกอไว้กินเอง บางครั้งก็ยังมีน้ำใจ
แบ่งปันให้เพื่อนบ้านอีกด้วย

ครูและนักเรียนกลับมาห้องเรียน นักเรียนหลายคนยังสงสัยเรื่องกบของลุงทองที่หายไป ครู
ให้นักเรียนช่วยกันคิดวิเคราะห์ถึงความป็นจริง เช่น ลูกิน ลูกต้องตัวเล็กกว่ารูของขวดที่จะมีลูกิน
กบเข้าไปแล้วจะออกจากขวดได้หรือไม่ หรือแมวกินกบแมวจะหาวิธีกินกบได้อย่างไร

สรุป

การพูด นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกขึ้น คำถามหลากหลาย ทุกคนมีส่วนร่วม นักเรียนมี
น้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จดบันทึกเป็น นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข และแหล่งข้อมูลดีเต็มใจ
เตรียมตัวในการให้ข้อมูลกับเพื่อนๆ

ปัญหา

บางครั้งนักเรียนก็แย่งกันถาม ไม่คอยให้เพื่อนพูดจบเสียก่อน เขียนไม่ทัน จดไม่ทัน มัวแต่
ตะกิด เพราะนักเรียนบางคนการเขียน การอ่านยังไม่คล่อง

วิธีแก้ปัญหา

นักเรียนเสนอว่า น่าจะถามเป็นกลุ่ม สำหรับเด็กนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูต้องเอาใจใส่สอน
ซ่อมเสริมให้

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมรวบร้อยความรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถทราบและเรียบเรียงคุณค่าหรือประโยชน์ของผัก
วันที่ 23 กรกฎาคม 2552

สถานที่ ห้องเรียน ชั้น ป.3
ผู้เข้าร่วม ครู นักเรียนชั้น ป.3 รวม 11 คน

วิธีการ

ครูชวนพุดคุยถึงข้อฝึกและประโยชนที่นักเรียนไปหาข้อมูลมาจากบ้าน เขียนข้อฝึกและประโยชน์ลงบนกระดานคำ จากนั้นจึงสื่อฝึกสวนครัว หนึ่งสื่อพืชสมุนไพร หรือ จากอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งลอกคำที่ได้ลงในกระดานทรายาน คำไหนผิดแก้ไขถูกต้อง เรียงไปพร้อมๆ กัน พร้อมทั้งให้นักเรียนรายงานเป็นรายบุคคลว่าฝึกอะไรที่ชอบมากที่สุดเพราะอะไร ฝึกอะไรที่ไม่ชอบมากที่สุดเพราะอะไร ฝึกที่ปลูกตามริมรั้ว ริมครัว หรือข้างบ้านมีประโยชน์อย่างไร ให้ระดมความคิด

ตัวอย่างคำที่นักเรียนเขียนผิด

ตะไคร้	เขียนเป็น	ตะไครว์
ผักทอง	เขียนเป็น	ผักทอง
สับปะรด	เขียนเป็น	สับปะรด
ขมิ้น	เขียนเป็น	ขมิ้น
ยอดเทียน	เขียนเป็น	ยอดเตียม
แตงกวา	เขียนเป็น	แตงวา
ตะบุด	เขียนเป็น	ตะบุด
เผือก	เขียนเป็น	ห้วยอน
หน่อไม้	เขียนเป็น	หน่อไม้
สาระแหน่	เขียนเป็น	สาระแน

ปัญหา

จากการอ่านข้อฝึกของนักเรียน อ่านออกเสียงไม่ชัด ออกเสียงคำควบกล้ำไม่ถูก ใช้ภาษาถิ่น

จากการเขียน นักเรียนสะกดคำผิด วางวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง ผันวรรณยุกต์ไม่ถูก เขียนตัวเป็น น (สาระแหน่ เขียนเป็น สระแแม่) บางคำเขียนเป็นภาษาถิ่นได้ ซึ่งได้เรียนรู้คำใหม่ๆ พร้อมๆ กันอีกหลายคำ

วิธีแก้ปัญหา

ให้นักเรียนทบทวนบทเรียนทุกวัน ให้เพื่อนช่วยเพื่อน ช้อนเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน เสริมคนที่เรียนเก่ง ให้แรงเสริม หรือให้เขียนบนกระดาน ให้เพื่อนช่วยกันดู และช่วยกันแก้ไขที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่าย และเรียนรู้พร้อมกันได้เร็ว ผ่านเหตุการณ์ร่วมกันจากการลงปฏิบัติในพื้นที่จริง

กิจกรรมที่ 6 ไปหาผักกินเถอะ

วันที่ 6 สิงหาคม 2552 เวลา 8.30 น.

สถานที่ เรือนจำเปิดหรือห้องและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหน้าควาย
วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันจากการลงพื้นที่จริง

เพื่อฝึกทักษะการซักถาม ตั้งคำถาม บันทึก

เพื่อฝึกความรู้ับผิดชอบการทำงาน

ผู้เข้าร่วม คณะครู และนักเรียน ชั้น ป.3 – ป.6 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 66 คน
วิธีการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ไปทัศนศึกษาเรือนจำเปิดหรือห้องและ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหน้าควาย อ.เมือง จ.ตรัง นักเรียนทุกคนสวมชุดพลและข้อความ
สละสลวยในการเดินทาง นักเรียนชั้น ป.3 จะตื่นต้นมาก เพราะเป็นการไปทัศนศึกษาครั้งแรก ชั้น
ป.3 ขาดแอท 1 คน เมื่อถามพี่ชายซึ่งอยู่ชั้นป.6 บอกสาเหตุว่านอนงแอทจะไปก่อนกรงหัวจุก คิดว่า
วันนี้ไม่เรียนหนังสือ ทำให้ครูคิดว่าจะต้องทำความเข้าใจให้แอทเห็นความสำคัญของการ ไปเรียน
แหล่งเรียนรู้

เมื่อไปถึงเรือนจำเปิดหรือห้อง เจ้าหน้าที่เรือนจำพาไปเดินดูรอบๆ บริเวณ ซึ่งไม่เหมือน
เรือนจำทั่วไป รอบๆ บริเวณใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีการปลูกผักหลายชนิด เช่น แตงกวา
ถั่วฝักยาว มะเขือยาว ผักน้า อัญชัน การปลูกดอกไม้สวยกระบอกไม้ไผ่ผัสดก ข้างล่างปลูกผัก การ
ทำน้ำส้มควันไม้ การทำยาแก้มัน นักเรียนสนใจฟังวิทยากร มีการจดบันทึก เดิน ไปเป็นกลุ่มกับพี่ๆ
หัวหน้าของเรือนจำเล่าความเป็นมาของเรือนจำ ที่ซึ่งหรือห้องเพราะบริเวณนี้ต้นเหียงมาก
ต่อมาได้สร้างเรือนจำ ต้นหรือห้องถูกโค่นหมด ส่วนคำว่าเรือนจำเปิด หมายถึงสถานที่ กักขัง
นักโทษที่กระทำผิดคิด แต่กำลังจะพ้นโทษในอีกไม่กี่เดือน และนักโทษเหล่านี้ไม่ถูกขัง ไม่ถูก
ล่ามโซ่ อยู่เป็นปกติทั่วไป เพียงแต่จะมาใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์ สถานที่นี้ไม่มากแต่ใช้ได้อย่าง
คุ้มค่า นักเรียนหลายคนบอกไม่แปลกอย่างที่คิด จากการสังเกต นักเรียนจดบันทึกกันละเอียดมาก
มีบ่อปลาอะไบบ้าง ก็บ่อ บ่อตะกั่ว บ้างคนบันทึกไม่ทัน ก็ขอลอกของเพื่อน ของพี่ๆ ทางโรงเรียน
ขอบคุณและมอบขนมเค้กเป็นของฝาก

เลเวลลาอาหารเที่ยงไปเล็กน้อย ตกलगันว่าไปกินข้าวที่บ้านหน้าควาย ซึ่งสังกะเพราะไข่
ดาว ของนำมาศ (แม่ค้าขายขนมที่โรงเรียน) มาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหน้าควาย อาจารย์
วิรัช - อาจารย์จันเนียร กาญจนพรหม เป็นปราชญ์ชาวบ้านให้การต้อนรับ ทุกคนกินข้าวกันอย่าง
เอร็ดอร่อย

ฟังคำบรรยายของอาจารย์วิรัช และอาจารย์จันเนียร ถึงการทำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ตามรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่การเลี้ยงปลา กบ ปลูกผักขอบบ่อให้เป็นอาหาร เลี้ยง

กบคอนโต เลี้ยงหนู การเพาะเห็ด การทำน้ำหมักชีวภาพ ให้นักเรียนชมน้ำลูกหยด มีคำคมติดไว้มากมาย อาจารย์ถามว่าใครจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้บ้าง เพชรยกมือบอกว่าพ่อของผมและยากี่ปลูกผัก อาจารย์ก็ชมเชย กลับจากบ้านหน้าควาย ที่อนุสาวรีย์มีงานสินค้า มีสิ่งล่อตาล่อใจ มีน้ำหมูนึ่งซำสาธรรค์ นักเรียนขอร้องขอให้คุณครูอนุญาตกับครูระเบียบ จุงปลื้ม และชมภายในงานก่อน ครูตกลงแต่สร้างข้อตกลงว่าให้มีมารยาท เดินไปเป็นกลุ่ม นักเรียนสามารถหาความรู้ภายในงานได้ด้วย

กลับถึงโรงเรียน เวลา 16.50 น. บนมรดของครูระเบียบเต็มไปด้วยเปลือกขนม แก้วโศกตุงพลาศติค ครูได้ให้เก็บทิ้งให้เรียบร้อย และสอนเรื่องความมีระเบียบวินัย ความเกรงใจ ครูให้การบ้านให้นักเรียนเขียนบรรยายความประทับใจที่ได้จากการทัศนศึกษาครั้งนี้

การไปยังแหล่งเรียนรู้บ้านหน้าควายวิทยากรให้ความรู้เรื่องเกษตร

นักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้เรือนจำเป็ตหยิ่งห้อง

ปัญหา

- ในการทำกิจกรรมครั้งนี้ น้อง แอ๊ท ไม่เห็นความสำคัญของการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้คิดว่าไม่ใช่เป็นการเรียนการสอน จึงเลือกที่จะไปก่อนเกรงหัวทิ่มแทน
- บางคนไม่ตั้งใจบันทึก เขียนหนังสือไม่ถูก
- เวลาวิทยากรอธิบายไม่ได้ฟัง ตามไม่ทัน
- นำของเพื่อนมาดูทำให้เพื่อนเสียเวลา
- บางคนแบ่งแยกหญิงชาย

วิธีแก้ปัญหา

ปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการไปทัศนศึกษาทางวัฒนธรรมและผู้ปกครอง การจดบันทึกจดอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการกลุ่ม ปลูกฝังระเบียบวินัย

กิจกรรมที่ 7 “ฝึกกองใหญ่ แบ่งให้เป็นกองเล็ก”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนสามารถสังเกต แยกประเภทผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ

นักเรียนกลับไปสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์แหล่งข้อมูล เกี่ยวกับชนิด ประเภท ของผัก เช่น ผักเถียงหรือผักเหนาะ ผักแกง ผักเป็นยา ผักขึ้นต้น ผักล้มลุก กลับมานำเสนอในห้องเรียน

การดำเนินกิจกรรม

ครึ่งที่ 1

วันที่ 26 สิงหาคม 2552 (วันพุธ เวลา 15.00 -15.30น.)

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป.3

ในช่วงบ่ายของวันพุธ น้องโศฬีชวนคุณครูคุณและถามว่า “พุงนี้มีอะไรจิว พวกหนูจะทำอะไรต่อจากอาทิตย์ก่อนล่ะ” ครูจึงตั้งคำถามให้นักเรียนคนอื่นช่วยกันคิดว่า “เมื่อวันก่อนนักเรียนทุกคนได้ลงพื้นที่ไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับผัก จากบ้านยายหอมและบ้านของนักเรียน พุงนี้นักเรียนคิดว่าเราทำอะไรอย่างไรดี เพื่อให้ทุกคนได้รู้จักผักชนิดต่างๆมากยิ่งขึ้น” น้องเพชรยกมือขึ้นแล้วพูดว่า “น่าจะช่วยกันเขียนชื่อผักแล้วแยกว่าผักอะไรชนิดเดียวกันบ้าง” ครูชมเชยว่าน้องเพชรมีความคิดที่ดีมาก น้องแทนเสนอว่า “น่าจะนำผักมาจัดเป็นกองๆ” เพื่อนๆบอกว่า “วันนี้แทนเก่งจัง กล้าพูดมากขึ้น” น้องแทนยิ้มด้วยความภาคภูมิใจ ทุกคนจึงสรุปว่าพุงนี้มีอะไรจิว(ป้าย

น้องเพชรมีความคิดที่ดีมาก น้องแทนเสนอว่า “น่าจะนำผักมาจัดเป็นกองๆ” เพื่อนๆบอกว่า “วันนี้แทนเองจึง กล้าพูดมากขึ้น” น้องแทนยิ้มด้วยความภาคภูมิใจ ทุกคนจึงสรุปว่าพุ่มนี้ช่วย โมงวิชัย(ปายวันพฤษ์สับติ) ให้ทุกคนนำผักที่มีรอบรั้ว รอบบ้านของนักเรียนมาร่วมกันจัดแยกประเภทของผัก ครูจึงบอกให้ทุกคนนำมาเพียงเล็กน้อย แต่พยายามหามาให้หลากหลาย และควรรีบทักษาชื่อของผักแต่ละชนิด โดยการสอบถามผู้ปกครองหรือผู้รู้ มาก่อนจะได้ฝึกเรียนรู้โดยการแบ่งปันความรู้กับเพื่อนๆ

ช่วงเช้าของวันพฤษ์สับติ นักเรียนบอกครูว่ากลัวผักจะเหี่ยวจะทำอย่างไรดี น้องศรีนิลบอกว่า “หนูเห็นน้ำเจริญข้างบ้านจะนำผักที่เก็บได้จากสวนเพื่อนำไปขายในวันรุ่งขึ้น นำผักที่มีรากเช่น ผักบุ้งไปแช่น้ำเล็กน้อย ส่วนผักที่ไม่มีรากเช่น มะเขือ น้ำเจริญจะนำใส่ไปชุบน้ำพอนมาดๆ กลุ่มผัก ไข่ ทำให้ผักไม่เหี่ยว” ครูชมว่าศรีนิลเก่งที่รู้จักสังเกตอย่างละเอียด ครูจึงชวนนักเรียนคุยเรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดและเป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ทั้งการดื่มและการใช้อย่างรู้คุณค่า จากนั้นนักเรียนทุกคนช่วยกันนำผักที่นำมาจากบ้าน ไปเตรียมตามที่นั่งศรีนิลเล่าให้ทุกคนฟังถึง วิธีการจัดเก็บผักให้สดอยู่เสมอ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เมื่อถึงช่วง โมงวิชัยนักเรียนตื่นเต้นมาก ทุกคนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โดยไปยืมของใช้ที่ในครัวจากป้าวัน(แม่ครัวของโรงเรียน) และบอกกับป้าวันว่าจะล้างและเก็บเข้าห้อยอย่างเรียบร้อย น้องจะนำถาดมาวาง เตรียมจัดผักเพื่อแยกประเภทของผัก น้องศรีเสนอว่าควรเขียนชื่อผักไปด้วย โดยให้เหตุผลว่าเดี๋ยวจะลืมชื่อผักต่างๆ น้องควาบอกว่าเห็นด้วยเพราะจะได้ฝึกเขียน น้องควาเขียนและสะกดไม่ค่อยถูก เพื่อเนทุกคนเห็นด้วย ครูจึงนำกระดาษปรีฟ (กระดาษห่อหุ้มอย่าง)พร้อมปากกาเมจิกหลากหลายให้นักเรียนช่วยกันเขียนเพื่อแยกประเภทของผักสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ชนิดของผักที่บ้านของชุมชนโพธาราม

พืชผักพื้นบ้าน ที่นักเรียนนำมาจัดประเภทผัก โดยการแบ่งตามส่วนต่าง ๆ ของพืชที่นำมารับประทาน ได้แบ่งเป็น 8 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มใบและยอด เช่น ยอดฟักทอง ยอดตำลึง ยอดกระถิน ยอดสะเดา ใบบัวบก ใบขี้เหล็ก ผักบุ้ง ผัก โขม ชะอม
2. กลุ่มหัวและราก เช่น เผือก มัน ขิง ข่า กระชาย ขมิ้น ตะไคร้
3. กลุ่มดอก เช่น ห้วปลี ดอกอัญชัน ดอกแค
4. กลุ่มผัก เช่น ถั่วฝักยาว
5. กลุ่มผลเช่น ฟักทอง มะเขือ บวบ มะระขี้นก
6. กลุ่มต้นอ่อน เช่น หน่อไม้ ถั่วงอก
7. กลุ่มเมล็ด เช่น เมล็ดสะตอ ถูกเนียง
8. กลุ่มอื่น ๆ เป็นกลุ่มพืชชั้นต่ำ ประเภทเห็ด เช่น เห็ดปลา

ผักข้างครัวรั้วกินได้

ครูให้พวกเราอ่านและเขียนความรู้ที่ได้รับ ลงสมุดบันทึกไว้ด้วย โดยให้พวกเราทุกคนไปสืบหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ปกครองหรือผู้รู้เกี่ยวกับผักเคี้ยวหรือผักหนาะ ผักแกง ผักเป็นยา ผักขึ้น ผักล้มลุก และให้ทุกคนนำมาเสนอในห้องเรียนในช่วงวันวิจัยครั้งต่อไป

ดร.คณกร

วันที่ 3 กันยายน 2552 เวลา 13.00 -15.00น.

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป.3

เมื่อถึงหัวโหมงวิชัย ทุกคนนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามจากผู้ปกครองและผู้รู้เพื่อนำมาเสนอในห้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องผักเลี้ยงหรือผักเหมาะ น้องมาอยู่กับน้องแทนถนอมพร้อมกัน ว่าทำไมจึงเรียกว่าผักเลี้ยงหรือผักเหมาะ ครูจึงถามว่านักเรียนคิดว่าทำไม ให้ช่วยกันคิดก่อน น้องแอ้ทบทวนว่าเพราะกินแล้วอร่อย น้องเพชรบอกว่าน่าจะทำให้การกินช้าอร่อยขึ้น จึงให้เลี้ยงกันมา เรียกว่าผักเลี้ยง ครูและเพื่อนๆ หาระยะ ครูตอบว่าทั้งสองคนตอบถูก ครูจึงเล่าให้เด็กเรียนฟังว่าเนื่องจากอาหารภาคใต้มีรสจัด อาหารหลาย ๆ อย่างจึงมีผักรับประทานควบคู่ไปด้วย เพื่อลดความเผ็ดร้อนลง ซึ่งคนภาคใต้ เรียกว่าผักเหมาะ หรือผักเลี้ยงบางจังหวัดอาจเรียกว่า ผักเถ็ด

ผักเหมาะของภาคใต้มีหลายอย่าง บางอย่างก็เป็นผักชนิดเดียวกับภาคกลาง เช่น มะเขือ
เปราะ ถั่วฝักยาว แตงกวา ถั่วพู ฯลฯ แต่ก็มีผักอีกหลายอย่างที่รู้จักกันเฉพาะภาคใต้
เท่านั้น ซึ่ง ผักเหมาะที่คนภาคใต้ใช้รับประทานควบคู่กับอาหารประเภทน้ำพริก หรือแกงมีหลาย
อย่าง จากนั้นครูให้ชั้นเรียนช่วยกันบอกชื่อผักเหมาะและผักเขียวนลงในกระดานดำ โดยให้ช่วยกัน
อธิบายลักษณะของผักเหมาะที่ชั้นเรียนรู้จัก เช่น

- สะตอ เป็นผักชนิดหนึ่งทางภาคใต้ และชุมชนไททรงามมักจะนิยมนำสะตอไปตากแห้งและตากแห้งแล้วจะนิยมนำมาทำเป็นอาหารได้หลายชนิด ถ้ามีสะตอจำนวนมาก ก็จะนิยมนำไปถนอมอาหารเรียกว่าสะตอทอดหรือสะตอทอดที่ทำเป็นรสเปรี้ยว โดยการทอดกับน้ำตาลและเกลือ

- สะตอเบา หรือ ต้มกระถิน รับประทานได้ทั้งสดและต้มในผัก (คล้ายสะตอ) ยอดอ่อนจะใช้เป็นผักเหนาะ ส่วนยอดกระถินมักรับประทานกับข้าวเหนียวมัน

-ถูกเนยง เป็นผลของไมฮันต์ชนิดหนึ่งในภาคใต้ ลักษณะของผลจะมีเปลือกแข็ง รับประทานเมล็ดข้างใน เมื่อแกะเปลือกจะออกเปลือกในที่ทำห่อหุ้มเมล็ดจะมีสีน้ำตาล ส่วนเมล็ดที่ชกินเป็นสีเหลืองน้ำตาลเข้มสด มีรสมันและกรอบ

- ลูกเมี่ยงหลานหรือลูกเมี่ยงพะละ คือ การเอาลูกเมี่ยงที่แก่ไปแช่น้ำพอให้เปลือกแตก แล้วนำไปหมกไว้ในทราย รมน้ำให้ชื้นทิ้งไว้สัก 2-3 วัน พอมีรากงอกออกมาเป็นใช้ได้ แต่ถ้าปล่อย

ผู้ว่าราชการใน

ไว้จะเป็นต้นต่อไป ถูกเนื้ของหมานจะมีกลิ่นมาก

- ยอดยาวว่าง คือ ยอดอ่อนของต้นมะม่วงหิมพานต์ มีรสขชาติฝาด ๆ เปรี้ยว ๆ ใช้เป็นผักเหมาะกะกับน้ำพริกต่าง ๆ ขนมีจินน้ำยา และแกง
- ยอดมะกอก คือยอดอ่อนของต้นมะกอก มีรสเปรี้ยว ใช้เป็นผักเหมาะ
- หยวกกล้วยเถื่อน คือแกนกลางของต้นกล้วย นำมาตากเป็นผักเหมาะ หรือจะทำแกงส้ม แกงเผ็ด แกงเลียง
- ยอดหนุ่ย ลักษณะใบเรียวยาวเล็ก รสมัน กลิ่นหอมใช้เป็นผักเหมาะ

อุปสรรคและปัญหา

โศฬี เพชร มาย จะอธิบายแก่มาก และช่วยเพื่อนสะกดคำและช่วยเขียนให้ถูก ส่วนแอทดาว ศรีนิล เมย์ ต้องคอยให้ครูกระตุ้น

วิธีแก้ปัญหา

ครูให้นักเรียน ครูให้นักเรียน ฝึกอ่าน ฝึกสะกดคำและคัดคำผลิตลงในสมุด และให้เพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อฝึกอ่านให้คล่องขึ้น

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนมีการปลูกผักเหมาะทั้งเป็น ไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุก กันทุกบ้านแสดงให้เห็นถึงความขยันและความเป็นอยู่แบบวิถีชีวิตพอเพียง

กิจกรรมที่ 8 ทดลองนำเสนอในห้องเรียน

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผักในชั้นเรียน
- เพื่อแยกประเภทผักพื้นบ้านและผักนอกท้องถิ่นร่วมกัน
- เพื่อวางแผนการทำงานต่อไป

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2552 เวลา 13.00 -15.00น.

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป.3

วิธีการ

ครูและนักเรียน ร่วมกันรวบรวมข้อมูลผักพื้นบ้าน ฝึกเขียน แยกประเภท สรุป สิ่งที่ได้พร้อมทั้งผลิตกันต่ำกว่าจะได้มาซึ่งผักพื้นบ้าน ต้องทำ-ถามอย่างไร

การประเมินกิจกรรม

นักเรียนทุกคนเตรียมการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อนบ้านและฝึกนอกห้องเรียนจากผู้ปกครอง และผู้รู้ เพื่อนำมาเสนอข้อมูลในชั้นเรียน และร่วมกันแยกประเภทของฝึกร่วมกันอีกครั้ง และร่วมกันรวบรวมข้อฝึกเพื่อนบ้าน ฝึกเขียนข้อฝึกที่รวบรวมมาได้ช่วยตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ โดยร่วมกันแยกประเภท สูตร สิ่งที่ได้พร้อมทั้งผลิตภัณฑ์แล้วจะได้มาซึ่งฝึกเพื่อนบ้าน ต้องทำและต้องถามอย่างไรให้ได้รับความรู้มาข้อหนึ่งที่ตนเองอยากรู้ เมื่อถึงชั่วโมงวิจัยนักเรียนนำเสนอข้อมูล ที่ละคนจนครบ ทุกคนมีความภาคภูมิใจอย่างเห็นได้ชัดว่าข้อมูลที่ตนเองสอบถามมา มีประโยชน์ เพราะเพื่อนจะช่วยกันบันทึกข้อฝึกที่ไม่ซ้ำกันบนกระดานดำ

อุปสรรคและปัญหา

น้องดาวขาดความมั่นใจในการพูดและการเขียน เขียนผิดมาก

วิธีแก้ปัญหา

ครูและเพื่อนในห้องทุกคนช่วยกันให้กำลังใจและบอกว่าไม่เป็นไร

บันทึกความประทับใจ

ครูมีความประทับใจมากที่สุดที่นักเรียนมีความสุขและนักเรียนส่วนใหญ่มีความมั่นใจในการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนเพราะครูบอกว่าไม่มีข้อใดผิด ทุกคนพยายามทำอย่างเต็มความสามารถมีความพยายามในการสืบค้นข้อมูล ซึ่งเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของนักวิจัย

กิจกรรมที่ 9 “มา... ครูจะพาไปตลาด”

วัตถุประสงค์

-เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง (ตลาดในชุมชน)

-เพื่อให้ นักเรียนฝึกทักษะการสังเกต สังเกต บันทึก แยกประเภทฝึก

ผู้เข้าร่วม

ครู นักเรียน ชั้น ป.3 และผู้เกี่ยวข้อง 12 คน

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2552 เวลา 8.30-10.00 น.

วิธีการ

ครูสร้างข้อตกลงร่วมกันกับนักเรียนในการหาข้อมูล การสังเกต การจดบันทึก เตรียมสมุด ดินสอ นักเรียนตกลงกันว่า แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ตามความสมัครใจ ออกจากโรงเรียนเวลา 8.45 น. มาถึงตลาดนัดใต้เสด็จ ซึ่งมีทุกวันจนถึงสี่โมงครึ่ง มีแม่ค้าปลา แม่ค้าผัก 2 ราย แม่ค้าปลาเต็ม แม่ค้าขนม แม่ค้าหมีผัด แม่ค้าหมู แม่ค้าปลา แต่วันนี้ผู้คนบางตา พอไปถึงแม่ค้าผักซึ่งรู้จักครู และลูกปลื้มก็ทักทายว่ามาขงวันนี้นะนี่เดี๋ยวมตลาด นักเรียนแนะนำตัวเองว่า พวกหนูมาจากโรงเรียนโพรงาม เรียนอยู่ชั้น ป.3 ทำวิจัยเรื่องผักข้างครัว รั้วกินได้ จะมาขอความรู้ ลูกฝึกซึ่งเป็นคนตัวอ้วนใหญ่บอกว่า “โรงเรียนโพรงามเก่าที่พาเด็กมาหาความรู้ในตลาดตั้งแต่เป็นพ่อค้ามายังไม่เคยมีโรงเรียนแบบนี้ ไปขายผักก็หลายตลาดนัดยังไม่เคยเห็นที่” และพูดต่อไปถึงครูระเบียบว่าในกรณีแต่ของฝากผู้อื่น

ลูกปลื้มบอกว่าถ้าไม่เป็นการเสียเวลา ให้ฉันเรียนอีกกลุ่มหนึ่งไปสัมภาษณ์ ป้าเอียดแม่คำ
อีกรายที่อายุน้อยกว่า

บันทึกทักษะการตั้งคำถาม “กิจกรรมมารูจะพาไปตลาด”

ดาว	:	แม่ค้าซื้อผักมาจากไหน	
แม่คำ	:	ตลาดหัวอิฐ นครศรีธรรมราช	
โจฬฟ	:	ตอนเช้านี้ ขายดีหรือไม่	
แม่คำ	:	ไม่ดีเศรษฐกิจไม่ดี	
แทน	:	ผักอะไรขายดีที่สุด	
แม่คำ	:	ถ้าเป็นช่วงนี้ก็ต้องผักเหียง เพราะผักออกมามาก คนต้องกินตาม ฤดูกาล กินผักที่อื่นราคาแพง คนไม่ค่อยซื้อ นอกจากที่นี้แล้ว ยังไปขายผักที่ไหนอีกบ้าง	
ศรีนิล	:	รู้พรุ นาโยง นาข้าวเสียด หนองยวน	
แม่คำ	:	ไปหลายตลาด มีปัญหาหรือไม่	
แม่คำ	:	บางวันขายไม่หมดผักเหลือแต่ไม่มาก ไม่ถึงกับขาดทุน ผักเหลือก็ เอาไปกิน บางทีก็เอาไปบ้าง ผ่นตกก็ขายไม่ได้เพราะคนไม่ได้ตัดขาย ผักที่นำมาขายได้กำไรดีหรือไม่	
โจฬฟ	:	ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ค่อยดี ขายไม่ค่อยได้กำไรเท่าใด แต่ก็ไม่ถึงกับ ขาดทุน พออยู่ได้	
โจ๊ะ	:	มะนาวตอนนี้ถืกโตรับละกี่ปาท	
แม่คำ	:	100 บาท	
โจฬฟ	:	ลองช่วงมะนาวดูได้มัยละ หนึ่งกิโลกรัมก็จุต	
แม่คำ	:	1 จิต เท่ากับ 10 บาท	
ดาว	:	ส่วนมากชาวบ้านซื้อมะนาวกินคนละกิโล	
แม่คำ	:	2-3 ลูก (ลูกโต)	
แทน	:	แม่ค้าเอายอดแม่พวกลนี้มาจากไหน เพราะบ้านเรากินี	
แม่คำ	:	อ้อ ยอดแม่นี้ปลูกเอง กินไม่หมดเลยเอามาวางขายด้วย	
ศรีนิล	:	ไปซื้อผักเองหรือไม่	
แม่คำ	:	ไม่ รดมาส่งถึงที่ ลงทุนซื้อครวาวจะเป็นหมื่น	
โจฬฟ	:	ผักที่ป่าเอียดขายคิดว่าลดยาหรือไม่	
แม่คำ	:	คิดแต่เป็นยาที่เกษตรรับรอง เพราะที่นกินมีสาธารณสุขมาตรวจ	
		บ่อยๆ	

ขณะที่นักวิจัยสัมภาษณ์ไปเอียด ลูกพี่เลี้ยงช่วยดูแลขับรถพานักเรียนมาตลาดบอกให้ถามให้ได้มากที่สุด แต่ต้องคิดก่อนถาม เพราะเห็นหลายคนมีว่แต่ยีนนี้ ไม่กล้าถาม

แทน	:	ขายเวลาไหนบ้าง
แม่คำ	:	บางแห่งก็ขายตอนเช้า บางแห่งก็ขายตอนเย็น
โศฬี	:	นอกจากขายผักแล้วมีอาชีพอื่นอีกมั้ย
แม่คำ	:	ไม่มี
ดาว	:	น่าจะบอกที่ว่า ที่เห็นบนแผงนี้ผักบ้านเรามีผักอะไรบ้าง
แม่คำ	:	บวบก ยอดมะ ตำลึง ผักเห็ดขิง ตะไคร้ มะกรูด มะนาว พริก กระเพรา
แทน	:	ผักที่อื่นมีอะไรบ้าง
แม่คำ	:	ลองดูซี มีอะไรบ้างที่บ้านเราไม่ค่อยปลูก
โศฬี	:	ราคาหมิ่นๆ กันหรือไม่
แม่คำ	:	ส่วนมากผักท้องถิ่น หรือผักบ้านเราจะถูกกว่า

แม่คำบอกคอกกะหล่ำปีเลยว่ามีทั้งปีเพราะอากาศเย็น เขาปลูกได้ ขณะที่นักวิจัยสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของป้าเอียด ไปซื้อน้ำแข็งเลี้ยงนักเรียนทุกคน พร้อมเก็บชอจนมหวานฝากคุณครู ให้ที่โรงเรียนหลายถุง นักเรียนชอบปลูกผักและป้าเอียด คุณครูเห็นถึงความมีน้ำใจของแม่คำ ครูจะอุดหนุนแม่คำเลยช่วยซื้อผักหรือ แม่คำผลไม้นั้นติดกับป้าเอียด ถามว่า “ไม่ถามเรื่องผลไม้นั้นบ้างหรือ” นักวิจัยจึงถามถึงเรื่องผลไม้นั้นต่อ

แทน	:	ผลไม้นั้นซื้อมาจากไหน
แม่คำ	:	มีคนมาส่ง
ดาว	:	ได้กำไรหรือไม่
แม่คำ	:	พอใช้ได้
โศฬี	:	ผลไม้นั้นอะไรขายดีที่สุด
แม่คำ	:	ส้ม
สร	:	ทำไม่บางผลถึงเหี่ยว
แม่คำ	:	หลายวันแล้ว ขายไม่ดี ฝนตก

เมื่อกลับมาจากตลาด นักเรียน ครู รวบรวมข้อมูลที่ได้และดูว่านักวิจัยมีวิธีการอย่างไรในการไปสัมภาษณ์ และประเด็นที่ได้สรุป ดังนี้

ก่อนไป 1. แบ่งกลุ่ม 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน

2. วางแผนการไปตลาดนัดและฝึกตั้งคำถาม เกี่ยวกับราคาผักลงในสมุด ควรดูคำถามให้ครอบคลุม

3. ร่วมกันตั้งกฎกติกาในการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้รอบโรงเรียน

4. ขึ้นรถลูกลีมไปตลาดนัดใต้เตื่อย

สัมภาษณ์ไปเอยดอายุ 52 ปี ลูกอีกอายุ 55 ปีแนะนำตัวเอง บอกชื่อโรงเรียน

บอกเรื่องที่จะมาทำวิจัย ตาม จุดคำตอบ

ผักที่มีในท้องถิ่น ผักบุ้ง พริก ยอดมะนาว บวบ ผักเหียง ลูกตึกใจดีชื่อนมหวาน

ให้ด้วย นักเรียนชอบใจ รู้จักมารยาทในการออกนอกพื้นที่

- ผักนอกท้องถิ่น เช่น แขนง ดอกกะหล่ำปลี มะเขือเทศ หน่อไม้ หัวผักกาด จึง

มันแกว ต้นหอม

- การขายผักขายเป็นกิโลกรัม ขายเป็นมัด ขายเป็นขีด ขายเป็นลูก

- แม่ค้าชวนถามเรื่องผลไม้ แม่ค้าชอบเด็ก รักเด็ก อยากให้รู้เรื่องผลไม้ไปผู้

กระบวนการวิจัยด้วย

- นักเรียนช่วยซื้อผลไม้

- ได้สัมภาษณ์ผู้ใหญ่นอกสถานที่ ได้เที่ยว ได้มีความสุข ความสนุก

- นักเรียนยังบ่งหน้าร้านค้า ทำให้กะกะคนที่มาซื้อ

- นักเรียนบางคนไม่กล้าถามต้องให้เพื่อนคอยกระตุ้น

- บางคนไม่จดบันทึก

- ครูให้นักเรียนมาขึ้นคำถามเกี่ยวกับแม่ค้า เตรียมคำถามให้พร้อม จดบันทึกทุก

ครั้งเมื่อมีการออกพื้นที่ จัดให้ละเอียด

วิธีแก้ปัญหา

กิจกรรมที่ 10 “ปลูกผักกินดีกินดี”

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการปลูก พืชปลูกด้วยตัวเอง

- เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จัก สังเกต บันทึก การขยายพันธุ์ และการเติบโตของผัก

- เพื่อให้นักเรียนรู้จักคุณค่าผักพื้นบ้าน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ครู นักเรียนชั้นป. 3 จำนวน10คน

วิธีการ

- นักเรียนแต่ละคนเล่าประสบการณ์การปลูกผักพร้อมทั้งบอกอุปสรรคการปลูกผัก

- นักเรียนเขียนอุปกรณ์การปลูกผักพร้อมทั้งวาดรูป

- นักเขียนกลับไปสอบถามวิธีการปลูกผักของคนในครอบครัว

การดำเนินงานกิจกรรม

ครั้งที่ 1 กิจกรรม “ปลูกผักกินเถอะ”

วันที่ 17 ธันวาคม 2552 เวลา 13.00 -15.00น.

สถานที่ แปลงเกษตร

วิธีการ

ครูให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการปลูกผักนักเรียนวางแผนร่วมกันเรื่องการปลูกผัก
ถามสนทนาว่าจะจับคู่ 2 คนต่อ 1 แปลง เพชรเสนอว่าควรรับผิดชอบคนเดียวจะได้ไม่เกียจกัน
โศฬีเสนอว่าควรจะทำเป็นกลุ่ม ที่ประชุมจึงขอมติลงความเห็นว่าการทำเป็นกลุ่มจะได้ช่วยกัน
ทำงานและร่วมกันดูแลให้ผักเจริญงอกงาม เพื่อร่วมกันทดลองการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ โดยให้
สมุนไพรในท้องถิ่นและใช้ปุ๋ยที่ทำจากน้ำหมักชีวภาพ

ครั้งที่ 2 การเลือกแปลงสำหรับเพาะปลูก

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2552 เวลา 13.00 -15.00น.

สถานที่ แปลงเกษตร

นักเรียนเลือกพื้นที่ว่างๆใกล้ครัว ตีครีบลำธาร เพื่อจะได้รดน้ำรดได้สะดวก จับคู่ยก
ร่องชุดเป็นแปลงผัก ครูจึงเชิญลุงป้อม รอดแก้ว ช่วยเล่าให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับการคิดเลือกเมล็ด
พันธุ์ผัก โดยเล่าว่า ปกติการเพาะเมล็ดพันธุ์ผัก ถ้าเป็นผักกินใบนิยมใช้วิธีการหว่านเมล็ดลงใน
แปลง แล้วใช้ฟางคลุม จากนั้นดูแลจนเป็นต้นกล้า จึงถอนต้นที่ไม่สมบูรณ์ออก แต่ในผักบางชนิด
ที่มีเปลือกหนาเช่นผักบุ้งจะนำเมล็ดไปแช่น้ำไว้ก่อน หรือห่อเมล็ดไว้ในผ้าชื้น 2-3 วัน จนเห็นราก
อ่อนแล้วนำไปหว่านเพาะก็จะช่วยให้เมล็ดพันธุ์งอกได้เร็วขึ้น จากนั้นนำเอาเมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไว้
ลงปลูก และช่วยกันดูแล บันทึกการทำงาน บันทึกการเจริญเติบโต

นักเรียนช่วยกันถากหญ้าเพื่อจะทำแปลงผัก

นักเรียนช่วยกันปลูกผักที่ตนเองรับผิดชอบ

ครั้งที่ 3

วันที่ 17 ธันวาคม 2552 เวลา 13.00 -15.00น.

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป.3

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการเลือกแปลงผัก น้องดาวเล่าว่านำปิ่นขาวมาโรยบนร่องผักเพื่อป้องกันมด และดูแลบำรุงรักษาผักที่ทุกคนปลูกไว้ ซึ่งดาวเล่าว่าแปลงผักของดาวมีแมลงมากัดกิน เมื่อตาไปเล่าให้ลูกคาฟัง คาบอกว่าเป็นเรื่องความน่าใบสะตามาแม่น้ำ 2-3 คืน จึงนำน้ำจากใบสะตอไปผสมกับน้ำ ชรรมดา แล้วนำไปรดน้ำผัก

อุปสรรคและปัญหา

วิธีแก้ปัญหา

ให้เด็กฝึกฝนการพูด การเขียน วาดรูป หรือบอกเล่าความประทับใจ เล่าประสบการณ์

การปลูกผักได้

กิจกรรมที่ 11 “ครูขา..หนูจะกินผัก”

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ นักเรียนฝึกทำอาหารและรับประทานผัก
- เพื่อให้ นักเรียนรู้จักคุณค่าผักพื้นบ้าน

วันที่ 24 ธันวาคม 2552

สถานที่ โรงอาหาร

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ครู นักเรียนชั้นป. 3 จำนวน 10 คน รวมจำนวน 11คน

วิธีการ

ครูและนักเรียนช่วยกันทำอาหารจากผัก และรับประทานร่วมกัน

การประเมินกิจกรรม

ครั้งที่ 1 วันที่ 6 มกราคม 2553 เวลา 14.30-15.30 น.

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป. 3

นักเรียนเตรียมวางแผนก่อนถึงชั่วโมงวิจัย ในวันพรุ่งนี้ โดยเพชรบอกว่าตอนนี้นักบู้งแปลงของผมงอกงามมาก เพื่อนทุกคนเห็นด้วยว่าแปลงของเพชรและดาวจะงอกงาม ซึ่งครูบอกให้เล่าขั้นตอนการดูแลและเคล็ดลับการบำรุงรักษา ซึ่งเพชรเล่าว่าใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและพรวนลินให้ร่วน รดน้ำตามเวลาทุกวัน คงเป็นผลทำให้ผักงามเร็วมาก เพื่อนเลยเสนอว่าควรปรุงอาหารที่เกี่ยวกับผัก เพื่อเป็นการทดลองกินผักที่ปลอดสารพิษ โดยทุกคนตกลงกันว่า จะทยอยนำผักของแต่ละแปลง

ของทุกคน มาเรียนการปรุงอาหาร ซึ่งครูเห็นด้วยและชมว่าเป็นความคิดที่ดี ครูจึงมอบหมายให้ทุกคนไปสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผัก
ครั้งที่ 2 วันพฤหัสบดีที่ 7 มกราคม 2553 เวลา 13.00-15.00 น.
สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป. 3

ครูนิดเล่าว่าได้ไปสอบถามลุงเจริญ เลื่อนแก้ว ที่ปลูกผักเป็นอาชีพเสริม บอกว่าการเก็บเกี่ยวผักเมื่อครบอายุของผัก สังเกตดูว่าผักชนิดนั้นจะมีลำต้นอวบงามเต็มที่ ให้เก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่ดีที่สุด คือ เวลาเช้า เพราะจะทำให้ได้ผักสดที่สุกที่สุด ซึ่งน้องจะเอาเสริมว่าขายของจะดีกว่าให้พี่ว่าถ้าผักที่ให้ผลผลิตเป็นผล ควรเก็บในขณะที่ที่สุกพอดี ส่วนผักที่กินใบเหมือนที่พวกเราปลูก ให้แบ่งเก็บ โดยเลือกเก็บส่วนที่สดอ่อน หรือโตพอดี เท่านั้น เพราะถ้าว่าตอนขายเอาให้พี่งพชรนั่งฟังอยู่ช่วยบอกว่า ถ้าพชรจะเก็บผักไม่จำเป็นจะต้องคงออกมาทั้งต้นทั้งราก เพราะรากและต้นที่เหลืออยู่จะสามารถเจริญงอกงามให้เก็บได้อีกหลายครั้ง

อุปสรรคและปัญหา

นักเรียนบางคนไม่กล้าเข้าไปสอบถามผู้ปกครอง เมื่อครูถามบอกว่าลืมถาม ทำให้นักเรียนขาดการฝึกฝนทักษะการพูด การเล่าเรื่อง

วิธีแก้ปัญหา

ครูมอบหมายให้คนที่ขี้อายไม่ขี้อายในวันนี้กลับไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับผักที่ตนเองสนใจ เพื่อนำมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังบ้าง

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนมีความกล้าและมั่นใจในการเล่าเรื่องที่ตนเองไปสอบถามอย่างละเอียด

กิจกรรมที่ 12 กิจกรรม “ผักนี้..พี่ฉันชอบ” (กิจกรรมเสริมวาดรูปผักที่ตัวเองชอบ)

วันที่ 14 มกราคม 2553 เวลา 13.00-15.00 น.

สถานที่ ห้องเรียนชั้น ป. 3

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ฝึกทักษะการวาดภาพประกอบ

เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักผัก เห็นคุณค่าของผักพื้นบ้านมากขึ้น

เพื่อเตรียมนำเสนอ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ครู นักเรียนชั้นป. 3 จำนวน 10 คน รวมจำนวน 11 คน

วิธีการ

ครูและนักเรียน ร่วมกันวาดผักที่ตัวเองชอบ

การดำเนินงานกิจกรรม

นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ที่ได้จากการไปสืบค้นข้อมูล จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วร่วมกันแยกประเภทเพื่อเป็นการทบทวนความทรงจำของการเรียนรู้ จากนั้นแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มเพื่อร่วมกันวาดภาพสรุป และเขียนข้อคิดลงในกระดาษคลิ๊ปชาร์ต

อุปกรณ์และปัญญา

นักเรียนมีอุปกรณ์ไม่ครบ

วิธีแก้ปัญหา

ครูช่วยเหลือให้แลกเปลี่ยนรวมกลุ่มกัน เพื่อมีสื่อที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือให้เพื่อนหยิบยื่นแบ่งสื่ กันใช้ ช่วยกันทำงาน มีความรับผิดชอบดีเยี่ยมมาก

กิจกรรม 13 เวทีนำเสนอข้อมูลเบื้องต้น “ผักริมรั้วหาประโยชน์?”

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักเรียนทดลองนำเสนอสิ่งที่ได้
- เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบเติมเต็มข้อมูล
- เพื่อนำเสนอ “ผักริมรั้วหาประโยชน์?”

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ครู นักเรียนชั้นป. 3 ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องรวม 21 คน

วิธีการ

ครูและนักเรียนเตรียมความพร้อม เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้ออก ผู้ปกครอง ผู้รู้ หรือ ภูมิปัญญาชุมชน พร้อมทั้งเปิดให้มีการแลกเปลี่ยน เพิ่มเติมข้อมูล ในหัวข้อ “ผักริมรั้วหาประโยชน์?” เพื่อนำไปสู่การรื้อฟื้นผักริมรั้ว หรือผักข้างครัว

การดำเนินงานกิจกรรม

ครั้งที่ 1 การวางแผนเตรียมการนำเสนอ

ครูกับนักเรียนร่วมกันเตรียมความพร้อม ร่วมวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อนำเสนอข้อมูลในวันศุกร์สุดท้ายของเดือนนี้ เพราะทางโรงเรียนจะมีกิจกรรมโครงการวิถีพุทธ วิถีชีวิต ซึ่งจะมีการทำบุญร่วมกันตามพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนจะหิ้วปิ่นโตมาร่วมทำบุญด้วย ซึ่งครูคิดว่าน่าจะใช้ช่วงเวลาหลังเสร็จกิจกรรม ให้นักเรียนฝึกการนำเสนอข้อมูลในเวที ที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ ครูและนักเรียนจึงร่วมวางแผนการเชิญภูมิปัญญาชุมชนและผู้ปกครอง มาร่วม

แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในหัวข้อ “พิธีกรรมวิ่งหาขมิ้น” เพื่อจะนำไปสู่การรู้พื้นผิวกิริมวิ่ง หรือฝึกข้างครัว

ช่วงก่อนถึงวันจัดเวทีเสนอข้อมูลเบื้องต้น นักเรียนทุกคนเตรียมผลงานต่างๆกัน อย่างจะมีนักเรียน นื่องเพชรกับ โขพิ่มก็จะนำเพื่อนทำงานเกี่ยวกับการวาดภาพฝึก การเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับฝึกพื้นบ้านและฝึกหะของชาวชุมชนภาคใต้ ครูคอยแนะนำและเตรียมอุปกรณ์ให้นักเรียนนักเรียนร่วมกันคิดว่าจะเสนออย่างไรให้ทุกคนสนุก ไม่เบื่อที่จะนั่งฟัง ครูแนะนำว่าเมื่อจะประชุมควรมีการเลือกประธานในที่ประชุมก่อนทุกครั้งเพื่อคิเนินการประชุมให้เรียบร้อยนื่องมายเสนอว่าน่าจะเป็นเพชร ทุกคนเห็นด้วย เพชรจึงออกมาคิเนินการประชุม โดยถามว่า จะจัดรูปแบบไหน นื่องมย์เสนอว่าควรมีพิธีกรรมแนะนำ และให้เพื่อนทุกคนละหัวข้อ ทุกคนชมว่าความคิดดี จึงเสนอชื่อว่า โขพิ่ม เป็นพิธีกรรม เพชรถามความคิดเห็นของเพื่อนๆ ทุกคนยกมือสนับสนุน จันต่อไปจะเสนอการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับชื่อของฝึก ทุกคนจึงเสนอให้นื่องมายและนื่องสรเป็นผู้เสนอ

ครั้งที่ 2 การนำเสนอข้อมูลในเวที

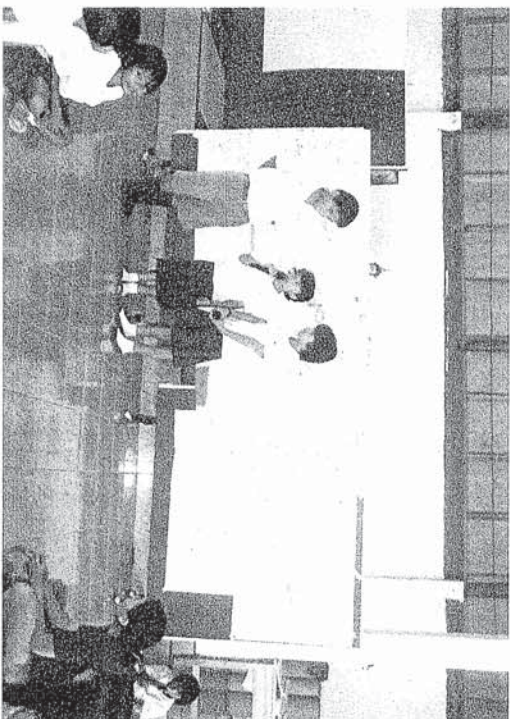
เวลา/สถานที่ วันที่ 2552 ณ อาคารจริยธรรม โรงเรียนไทรงาม

โขพิ่มออกไปแนะนำตัวเอง มีอาการประหม่าอย่างเห็นได้ชัด เริ่มไม่มั่นใจ นื่องมายจึงพูดขึ้นว่าสู้ๆ ไม่ต้องตกใจ โขพิ่มยิ้มและเริ่มพูดถึงวัตถุประสงค์ในการทำโครงการฝึกข้างครัววิถีกินได้ว่าเพื่อต้องการให้นักเรียนสามารถฝึกทักษะการเขียนการอ่านผ่านการศึกษาฝึกพื้นบ้าน และต้องการให้นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าของฝึกพื้นบ้าน และที่สำคัญคือๆ ไม่ชอบกินฝึก พังๆ ที่ฝึกมีคุณค่าต่อร่างกายมากมาย จึงได้ทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อเรียนรู้เรื่องฝึก ส่วนนื่องมายกับนื่องสรออกมาเสนอผลการจับบันทึกและสืบค้นข้อมูลเรื่องฝึกจากบ้านยายถนอมและจากบ้านของพวกเรา

นื่องมายยืนแต่มีอาการประหม่าเล็กน้อย นื่องสรนิลเงียบเฉย ไม่แสดงอาการเก็บความรู้สึก และเริ่มนำผลงานมาถือและเล่า(อ่าน)ให้ฟัง จนจบ จากนั้นโขพิ่มเริ่มมโนใจมากขึ้นออกไปพูดต่อว่าขอเชิญยายถนอมเล่าเกี่ยวกับฝึกพื้นบ้านค่ะ

ยายถนอมพูดว่ายายหลงใต้นะ (พูดภาษาภาคใต้) นักเรียนทุกคนหัวเราะ ยายจึงเล่าว่า “ฝึกพื้นบ้าน หรือพิธีกรรมวิ่งหาขมิ้นเรา ถือเป็นพิธีที่ปลูกงายมาก มีฝึกกะลุยเหมัด (เป็นภาษาใต้แปลว่าหลายชนิด) แรกก่อนฝึกพวกนี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ต้องปลูก ไม่ต้องซื้อ มีอยู่แถวตามท้องนา ริมทางเดิน ข้างบ้าน บางทีคนก็ลักกินบางชนิดมาปลูกเป็นรั้วบ้านได้สวยงาม ฝึกกับคนได้ห่างกันไม่ไ้ เพราะเวลากินข้าวถ้ามื้อไหนไม่ไ้กินฝึกเหมือนกินนมอม แล้วก็มีอันกินไม่หรือยประโยชน์ของฝึกมีมากมาย เช่น เติริมสร้างการเจริญเติบโตของร่างกาย เป็นแหล่งให้พลังงานรวมทั้งช่วยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบการย่อยอาหารและการขับถ่ายของร่างกาย

เด็กๆจึงต้องกินผักกันอย่างมีความสุขเกิดผิวโตขึ้นจะไม่ผอมไม่เหลือง” ขยายหมอมพูดติดตลก เรียกเสียงหัวเราะได้ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่

ฝึคนำเสนอแบบ

นักวิจัย

อุปสรรคและปัญหา

นักเรียนยังขาดความมั่นใจเมื่อต้องเสนอข้อมูลในสถานที่ ที่มีคนจำนวนมาก

วิธีแก้ปัญหา

ต้องฝึกให้นักเรียนทุกคน ได้มีโอกาสออกมาเสนอผลงานหรือกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการ

พูด

บันทึกความประทับใจ

นักเรียนมีความพยายามสูงมาก เพื่อให้งานที่นำเสนอออกมาดี ครูมีความภูมิใจมากที่ผู้ปกครองและภูมิปัญญาในท้องถิ่นช่วยดูแลและคอยเป็นกำลังใจให้นักเรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

กิจกรรมที่ 14 รวบรวมชุดความรู้ จัดทำรายงาน เติรมมนำเสนอ วัตถุประสงค์

- เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้เป็นชุดความรู้ เรียบเรียงให้สมบูรณ์
- เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเวทีนำเสนอระดับโรงเรียน
- เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (นำเสนอ สกว. โรงเรียน และอื่นๆ)

เวลา/สถานที่ พฤษภาคม 2553 ณ โรงเรียน ไทรงาม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ครูกาญจนา ตั้งคำ
- ทีมวิจัย ป.3 จำนวน 10 คน

วิธีการ

รวบรวมขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ข้อมูล สิ่งที่ได้ ผลกระทบจากการทำวิจัย ปัญหา อุปสรรค ความเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งครู นักเรียน ชุมชน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานกิจกรรม

ครูรวบรวมข้อมูลเขียนรายงานการทำกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 - 12 โดยรายงานอย่างละเอียด เป็นรายงาน 5 บท บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 บริบทการปลูกผักสวนครัว บทที่ 3 ขั้นตอน การดำเนินงาน บทที่ 4 บทสรุปงานวิจัย บทที่ 5 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ ส่วนท้ายเป็น รายละเอียดและภาพถ่ายการทำกิจกรรมตลอดโครงการ

อุปสรรคและปัญหา

ไม่ชำนาญการใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์รายงาน ทำให้เกิดความล่าช้าในการส่งรายงาน

วิธีแก้ปัญหา

บันทึกและเขียนรายงานแล้วให้บุคคลที่ใกล้ชิดช่วยเหลือในการพิมพ์

บันทึกความประทับใจ

ตัวครูเองสามารถเขียนรายงาน 5 บทอย่างง่ายได้

กิจกรรมที่ 15 เวทีเผยแพร่งานวิจัย (เวทีรวม) วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ให้นักเรียนนำเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเผยแพร่ต่อชุมชน
- เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สิ่งที่โรงเรียนได้ทรงงานกล้าจัดทำ
- เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อหาแนวทางการทำงานต่อไป

วิธีการ

ครูประชุมร่วมกันหลายครั้งเพื่อวางแผน วางรูปแบบ วิธีการ ในการปิดโครงการ ร่วมกับพี่เลี้ยง จนได้ข้อสรุปทั้ง รูปแบบ กระบวนการในเวที วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานเปิดงาน การแสดง การนำเสนอ และรายละเอียดอื่นๆ โดยใช้สถานที่เทศบาลตำบลนาโฆงเหนือ เนื่องจากขณะนี้สถานที่โรงเรียนไม่เหมาะที่จะเปิดเวทีนำเสนอโครงการ

การดำเนินงานกิจกรรม

เวทีนำเสนอโครงการ

เวทีนำเสนอผลงานวิจัย

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการปฏิรูปการศึกษา

วันจันทร์ที่ 29 มีนาคม 2553

ณ ชั้น 2 เทปบาลตัมบณมโยงเหนือ อ.นาโยง จ.ตรัง (ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอนาโยง)

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้เน้นการศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้เชิงคุณงามความดีและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจิตสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเอื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากคำนิยามดังกล่าวอธิบายได้ว่า การศึกษาได้หมายถึงการเรียนรู้ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ได้แสดงเจตนารมณ์ว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา การศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมิได้แยกจากกัน หากแต่ผสมกลมกลืนจนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพตลอดชีวิตของผู้เรียน

การจัดการศึกษาจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของหลายฝ่าย ตั้งแต่พ่อแม่ ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ แม้แต่ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมก็ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้บุคคลได้ตลอดเวลา

จากภารกิจในการจัดการศึกษาข้างต้น โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยตรง เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยหลอมรวมระบบการเรียนรู้ในระบบนอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าไปเพื่อให้เรียนรู้ได้รู้จักเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในการนี้โรงเรียนได้เล็งเห็นวิธีสร้างกระบวนการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ดีว่าสามารถทำให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถลงมือและสัมผัสผลที่เกิดขึ้นได้จริงนั่นคือ การทำวิจัย

จากการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ได้เข้ามามีบทบาทในสถานการศึกษาและให้ความสำคัญกับการทำวิจัยท้องถิ่น ชื่อนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ให้เกิดการเข้าใจถึงชุมชนของตนเองในทุกๆ ด้านและนำไปสู่การปลูกฝังให้เยาวชนของชาติมีจิตสำนึกที่ค้ำชูชุมชนของตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาชาติต่อไป

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนไทรงาม จึงสนใจศึกษาการนำการวิจัยท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนเพื่อจะปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้จักกระบวนการการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ในโรงเรียน แต่ยังสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ร่ำไปใช้สร้างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของตนเองและสังคมตลอดชีวิต ทั้งยังเป็นการปลูกฝังภูมิปัญญา

ท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทั้งทางจิตใจและทางด้านสังคมของคนในท้องถิ่นให้เยาวชนในท้องถิ่นได้รู้จักสิ่งต่างๆ ในท้องถิ่นที่คนรุ่นเก่าต้องการสืบทอดเพื่อนำไปสู่จิตใจที่จะรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเองสืบไป

จากการทดลองนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นทางเลือกในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ของ “โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโรงเรียนโพธาราม ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอหนอง จันทบุรี” ที่ผ่าน มา งานวิจัยได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทำให้เกิด การเรียนรู้ที่แท้จริงที่ไม่ใช่การรับรู้ อย่างที่เป็นอยู่ในสังคมทุกวันนี้เกิดการปฏิรูปกระบวนการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเกิดการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของ เด็กทั้งตัวเองเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และครูในโรงเรียน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง จึงได้ร่วมกันจัดเวทีเพื่อ นำเสนอผลการผลการวิจัยดังกล่าวขึ้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อสาธารณะและขยายแนวความคิดวิธีการ ทำงานด้านการศึกษากับชุมชนท้องถิ่น และเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยหลังจากใช้กระบวนการแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน
2. เพื่อสร้างการรับรู้เผยแพร่ และขยายผลการดำเนินงานวิจัยกับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณะ
3. เพื่อนำไปสู่การผลักดันหรือส่งเสริมให้ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสู่โรงเรียนอื่นๆ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เปิดพื้นที่สำหรับงานวิจัยประเด็นการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เกิดการเผยแพร่ /ขยายผลการดำเนินงานวิจัยสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ
3. เกิดการผลักดันหรือส่งเสริมให้ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสู่โรงเรียนอื่นๆ
ท้องถิ่นต่อไป

วัน/เวลา/สถานที่

วันที่ 29 มีนาคม 2553

เวลา 13.00 น. - 16.30 น.

ณ ห้องประชุม เทศบาลตำบลนาโยงเหนือ อ.นาโยง จ.ตรัง

รูปแบบการดำเนินงาน

- นักวิทยานำเสนองานงานวิจัย และเสวนาวิชาการ
- ส่วนนิทรรศการ

- แลกเปลี่ยนการทำวิจัยกับนักวิจัยน้อยและครูนักวิจัย

ผู้รับผิดชอบ

- โรงเรียนไทรงาม อ.นาโยง จ.ตรัง
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง(โทรศัพท์ 081-4151050)
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วม

1. ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่สนใจ	30	คน
2. นักวิชาการ/ที่ปรึกษา/ส่วนราชการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	30	คน
3. เครือข่ายนักวิจัย และสกว.	40	คน
4. ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มองค์กรชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน	100	คน

รวม 200 คน

ความภาคภูมิใจที่งานสำเร็จ

กำหนดการเวทีนำเสนองานวิจัย...การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการปฏิรูปการศึกษา

“ตามไปดูเต็กที่ทรงงานทำวิจัย”

วันจันทร์ที่ 29 มีนาคม 2553

ณ ชั้น 2 เทพบาลศาลาบำเพ็ญกิจ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ (ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอเมือง)

13.00	น.	ลงทะเบียน และรับเอกสาร
13.00 – 13.30	น.	ชมนิทรรศการและการแสดงของนักวิจัยน้อย
13.30 – 14.00	น.	นำเสนอภาพรวมการทำวิจัย โดยนักวิจัยน้อยชั้นป.3 นักวิจัยน้อยกล่าวรายงาน
14.00 - 15.10	น.	นายไมตรี อินทุสุต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวเปิดงาน นำเสนอผลการวิจัยโดยนักวิจัยน้อย ตัวแทนผู้ปกครอง และคุณครูนักวิจัย “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางเลือกในการเรียนการสอน” ดำเนินรายการโดย... คุณกชกร ชินะวงศ์ ศกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ร่วมเสวนา และแลกเปลี่ยน
15.10 – 16.30	น.	“การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการปฏิรูปการศึกษา” รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อาจารย์ชาติ ศรีราษฎร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา นายวินัย ทองรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ดำเนินรายการโดย... คุณสมบุญ อาภาสกิจ ผู้ประสานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้

มุมมองจากอาจารย์สมเจตนา มณีโม ไนย นักวิชาการอิสระ
กล่าวขอบคุณและปิดงาน โดย....

นายปริญญ์ สุพรรณรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์งาม

.....

บันทึกความประทับใจจากเวทีนำเสนอโครงการ

- ภาคภูมิใจที่แม้จะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก แต่สามารถพัฒนาทักษะของนักเรียน จนสามารถ นำเสนอทั้งรูปแบบของการเล่านิทาน แสดงบทละคร และนำเสนอในรูปแบบ วิชาการได้ ในเวทีขนาดใหญ่ได้
- ภูมิใจที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ สามัคคี จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี มี
- โรงเรียนกลายเป็นที่สนใจของบุคลากรของโรงเรียนอื่น และบุคคลภายนอก หน่วยงานอื่นๆ
- เห็นความสามารรถ เห็นศักยภาพของนักเรียนมากกว่าเดิม
- เวทีนำเสนอลักษณะนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นสำหรับโรงเรียนมาก่อน ถือว่าเป็นความสามารถของครูและนักเรียน และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำให้ประสบความสำเร็จ
- รู้จักเด็กลึกซึ้ง รู้ศักยภาพแต่จะคนมากขึ้น แก้ปัญหาได้ตรงจุด
- ครูเข้าใจเด็กมากขึ้น รู้จักไปถึงบ้าน
- ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ ช่วยดูแลหลานมากขึ้น
- ประทับใจผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ที่ให้โอกาส และให้ความสำคัญกับเวทีนำเสนอของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์งาม

อุปสรรคและปัญหา

นักเรียนตื่นตื่นต่อสถานที่ ค่อนข้างจะวิ่งวุ่นวาย

สถานที่ค่อนข้างแคบ เพราะว่ามีผู้สนใจร่วมเวทีจำนวนมาก

วิธีแก้ปัญหา

คุณครูจึงเรียกประชุมเพื่อทำความเข้าใจและให้ความเคารพต่อสถานที่

นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง ชื่นชมที่โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด มีทักษะในการพูด การเขียนและอ่านเก่ง

ผลที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอโครงการ

ครั้งที่ 1 หลังจากเวทีนำเสนอโครงการ ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นายเนตร อินทุสุต ให้โอกาสนักเรียนและครูโรงเรียนโพธิ์งาม นำเสนอผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโรงเรียนโพธิ์งาม ต่อที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ 2553 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ร่วมประชุม หัวหน้าส่วนราชการจังหวัดศรีสะเกษ รวมประมาณ 120 คน ผู้ว่าฯศรีสะเกษ และหัวหน้าส่วนฯ ให้ความสนใจชมมาก

ครั้งที่ 2 ผู้ว่าการกระทรวงศตราง ให้โอกาสอีกครึ่ง โดยในวันที่ 2 เมษายน 2553 ได้ให้
นักเรียนและคณะครูโรงเรียนไพทรวงาม นำเสนอในโอกาสต้อนรับ นายกรณ์ จาติกวณิช
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และคณะ รวมทั้งผู้สื่อข่าวจากส่วนกลาง หัวหน้าส่วนฯ ผู้นำ
ท้องถิ่น และชุมชน นับ 1,000 คน ซึ่งถือว่าเป็นการให้โอกาส และนักเรียนโรงเรียนไพทรวงาม
ประสบความสำเร็จมาก เนื่องจาก ค.บ.ศ.สุกัลยา เกียรติสุข และตัวแทนนักเรียน สามารถนำเสนอ
และนักเรียนก็แสดงได้เป็นอย่างดี ได้รับการชื่นชมจากผู้ร่วมเวทีอย่างมาก และในวันนั้นนักเรียน
โรงเรียนไพทรวงาม ยังได้รับมอบทุนการศึกษา คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์กีฬา รวมทั้งกระป๋องนมสิน

บทที่ 4

บทสรุปงานวิจัย

รอบปีการศึกษา 2552 ที่ผ่านมา โรงเรียนโพธาราม ได้ทดลองนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เข้ามาเป็นทางเลือกในการจัดการเรียนการสอน โดยชั้นป.3 ได้นำหัวข้อเรียนรู้“ผักข้างครัว รวักินใต้” มาเป็นสื่อในการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมที่ได้ออกแบบเอาไว้เป็นขั้นเป็นตอนเพื่อตอบโจทย์ และวัตถุประสงค์ของการ

ซึ่งจากการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปใช้ สามารถตอบโจทย์ได้ว่า นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะของตัวเองได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น และให้โอกาสนักเรียน แสดงความสามารถ และศักยภาพของตัวเองทุกครั้งที่ทำกิจกรรม อย่างเท่าเทียม โดยมีการร่วมกันวางแผน ลงมือทำ และสรุปผลร่วมกัน และมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป ทำให้โครงการ ผักข้างครัว รวักินใต้ สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการได้ทุกข้อ

การวัดกระบวนการ โครงการผักข้างครัว รวักินใต้ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งกับนักเรียน ครู และชุมชน ดังนี้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1. นักเรียนผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน/การประเมินระดับท้องถิ่น ปีการศึกษา 2552 (NT) หัวข้อการเรียนรู้แบบบรรยายภาพอันดับที่ 1 (ของกลุ่มโรงเรียน)
2. นักเรียนมีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ
3. นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง
4. นักเรียนทำงานโดยการมีส่วนร่วม
5. นักเรียนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
6. นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตาม ได้
7. นักเรียนกล้าแสดงออก
8. นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น
9. นักเรียนมีจิตสาธารณะ
10. นักเรียนมีนิสัยการทำงานที่เรียบร้อยขึ้น
11. นักเรียนมีการ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
12. นักเรียนมีการตื่นพบจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง
13. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น

14. นักเรียนได้มีความสัมพันธ์กับชุมชน
15. นักเรียนสามารถนำกระบวนการวิจัย เผยแพร่ต่อสาธารณะชนได้
16. นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุข
17. นักเรียนมีการพัฒนาการศึกษาสภาพการเรียนรู้
18. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม
19. นักเรียนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรภายนอก
20. นักเรียนมีทักษะในการฟัง การอ่าน การเขียน การพูดมากขึ้น
21. นักเรียนสามารถแต่งนิทาน แต่งคำกลอน วาดภาพ และเรียงความ ได้อย่างดี
22. นักเรียนสามารถนำกระบวนการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู

1. ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง
2. ครูเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และได้ช่วยเหลือ
3. ครูมีความสามัคคีในหมู่คณะ
4. ครูอุทิศเวลาให้กับราชการมากขึ้น
5. ครูมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน
6. ครูมีการค้นพบจุดด้อย จุดเด่น ของตนเอง
7. ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น
8. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
9. มีการให้แรงเสริมเด็ก
10. เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนค้นพบศักยภาพด้วยตนเอง
11. ครูสามารถทำแผนการสอนบูรณาการได้
12. ครูมีเจตคติที่ดีต่องานวิจัย
13. ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น
14. ครูได้ไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้มากขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน

1. ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนการสอน
2. ชุมชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยดี
3. กระบวนการวิจัยเป็นที่ยอมรับของชุมชน

4. ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม หรือใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยคนในชุมชนเป็นแหล่งข้อมูล ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน และเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ลักษณะนี้ทำให้ลูกหลานได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ ควบคู่ไปด้วย จึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับอนุบาลมากขึ้น

ปัญหา/อุปสรรคจากการดำเนินงาน

ระยะแรกครูมีความกังวล เนื่องจากคิดว่ากระบวนการวิจัยน่าจะยาก กลัวทำไม่ได้ เกิดความเครียดในช่วงแรก และรู้สึกไม่อยากทำ แต่เมื่อได้ลงมือทำจริง เพื่อนครูได้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ รวมทั้งผู้อำนวยความสะดวกก็ให้กำลังใจเป็นอย่างดี เมื่อผ่านความรู้สึกช่วงแรกไปแล้ว ทำให้รู้สึกว่าการวิจัยแบบนี้ไม่ได้ยากอย่างที่คิด และยังทำให้กระบวนการเรียนการสอนง่ายขึ้น เด็กสนุก และมีความสุขกับการเรียนรู้แบบนี้ ทำให้พัฒนาทักษะทุกด้าน จากความเครียดจึงกลายเป็นผ่อนคลาย และรู้สึกดี และมีความสุขที่เห็นนักเรียนเก่ง เห็นศักยภาพ เห็นผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในตัวนักเรียนทุกคน ครูกับเด็กก็เข้าใจกันมากขึ้น ผู้ปกครองก็เป็นที่ปรึกษา เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมเป็นอย่างดี ที่สำคัญครูได้มองเห็นเด็กทั้งชั้น ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างครูกับผู้ปกครอง อย่างเห็นได้ชัด เพราะเมื่อก่อน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เกรง หรือกลัวครู ไม่กล้าบอกความรู้สึก ไม่กล้าเสนอ แต่เมื่อผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันหลายๆ ครั้ง ทำให้นักเรียนสอนง่าย และเป็นเด็กดี

ที่สำคัญกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนอ่อน ได้แสดงความสามารถของตัวเอง และนักเรียนที่เรียนเก่งกว่าก็ช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความรักความสามัคคี เป็นเด็กมีน้ำใจ ช่วยเหลือทั้งครูและเพื่อน โดยไม่เห็นแก่ตัว อีกร่างหนึ่ง ทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งเรียนในรูปแบบที่ไม่เคยชอบ ไม่เคยเห็นมาก่อน ช่วงปลายของกระบวนการวิจัย ทำให้ครูเข้าใจกระบวนการ ชื่นชอบ ของการทำวิจัยมากขึ้น และรู้สึกว่าเป็นการวิจัยที่ง่ายมาก ง่ายทั้งตอนการลงมือทำ และการเขียนรายงาน

ข้อเสนอแนะ (ผู้บริหาร นักเรียน ชุมชน สกว.)

- ควรจะนำกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาจัดกระบวนการเรียนการสอนต่อเนื่อง เพราะจะทำให้เด็กเก่งมาก สามารถพัฒนาทักษะได้ครบทุกด้าน
- ถ้าครูใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง มั่นใจว่านักเรียนเก่งแน่นอน
- ผู้ปกครองสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และควรควรใช้ประโยชน์ของผู้ปกครองตรงนี้ให้มาก

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้กำหนดหลักการว่า ผู้เรียนเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา การจัดการกรรมการเรียนการสอน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นวิธีการที่จะนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าว นักเรียนต้องเรียนรู้เรื่องราวต่างๆจากการบอกเล่าของครูภูมิปัญญา สำหรับครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดการกรรมการเรียนการสอน โดยครูต้องวางแผนการสอนองค์ประกอบ และเทคนิควิธี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการสอบถามข้อมูลจากครูภูมิปัญญา เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงที่นักเรียนสัมผัสชุมชนด้วยตนเอง และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เกิดขึ้นได้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน นักเรียนจึงควรมีบทบาท รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนต้องมีความเข้าใจและมีทักษะในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆที่ตนต้องการ เพราะนักเรียนแต่ละคนต่างก็มีความคิด ประสบการณ์ จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกิจกรรมที่ครูมอบหมาย นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรู้จักแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน แต่ก็ยังมีนักเรียนบางคนขาดทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ การฟัง การทำงานกลุ่ม การอภิปราย และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ปัญหาอุปสรรคเหล่านี้ครูต้องชี้แจง ให้ความเข้าใจกับนักเรียน อธิบายถึงกระบวนการและวิธีการให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยท้องถิ่น ได้อย่างมีความสุข

โครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เริ่มต้นจากความอยากรู้เกี่ยวกับผักที่นักเรียนใช้รับประทานในชีวิตประจำวันของตนเองและคนในชุมชนมีผักชนิดใดบ้าง ผักเหล่านั้นมีประโยชน์อย่างไร นำมาประกอบอาหารได้บ้าง นักเรียนจะจัดประเภทของผักได้ประเภท ผักที่นักเรียนรู้จักเป็นผักในท้องถิ่นหรือผักที่หาซื้อมาจากภายนอก จะไปเรียนรู้เรื่องผักในตลาดใกล้บ้านได้อย่างไร ให้นักเรียนลงมือปลูกผักแบบง่ายๆได้หรือไม่ ครูและนักเรียนจะช่วยกันทำอาหารจากผักได้อย่างไรบ้าง นักเรียนจะวาดรูปผักที่ชอบให้สวยงามได้หรือไม่ นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานตัวเองได้หรือไม่ นักเรียนจึงต้องใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นมาดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ตนเองและชุมชน ตลอดจนให้ทุกคนมีส่วนร่วมใน

การให้ข้อมูลผ่านทีมวิจัย อย่างภาคภูมิใจ ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดย
เขามีสวนร่วมด้วย

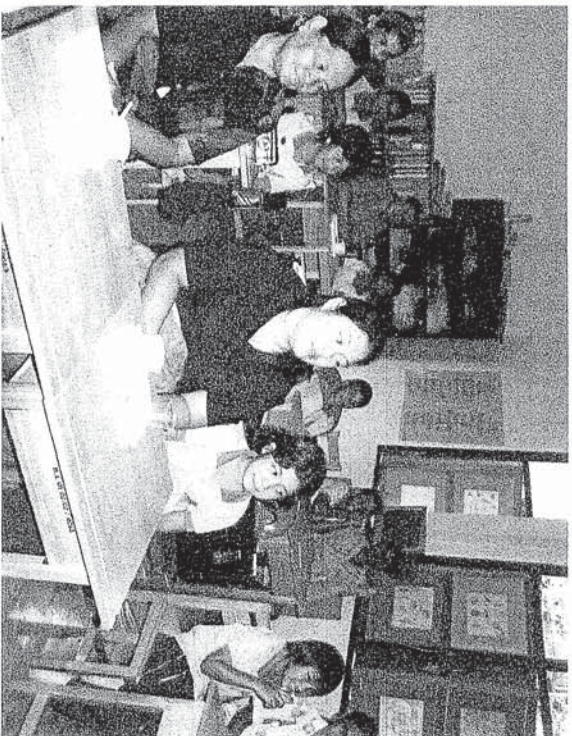
ผลจากการศึกษาค้นคว้า โครงการฝึกช่างครัวรักกินได้ โดยกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่
เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการสร้างเสริมศักยภาพ
สำคัญในการเรียนรู้ นักเรียนจะต้องเป็นผู้ไม่เรียน กระตือรือร้นที่จะสร้างและค้นพบความรู้ด้วย
ตนเอง สามารถแสดงออก แก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีวิธีการ มีกระบวนการ มีวินัย
และความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนก็มีส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้
ครูผู้สอนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากแหล่งต่างๆ ทั้งนี้
เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียน
ได้คิดวิเคราะห์กระบวนการต่างๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้นคำถามจากโจทย์ที่ถามว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะรู้คุณค่าของผักพื้นบ้าน
ได้อย่างไร มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้อย่างไร
คำตอบจึงอยู่ที่กระบวนการระหว่างการทำงาน ซึ่งหากทำตามกระบวนการที่วางไว้ รวมทั้งมี
กิจกรรมเสริมระหว่างทางที่เหมาะสม ก็จะเห็นได้ว่าโครงการฝึกช่างครัวรักกินได้ ทำให้นักเรียน
สามารถเรียนรู้เรื่องราวเหล่านี้ได้อย่างมีส่วนร่วมได้ ทั้งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การ
ซักถาม สังเกต การเล่า บันทึก การวาดภาพระบายสี การแสดงบทบาทสมมติ สรุปรวบรวม
เรียบเรียง การจัดนิทรรศการ ตลอดจนการตรวจสอบร่วมกัน ทำให้นักเรียนและโรงเรียนสามารถ
สร้างการเรียนรู้ร่วมกันได้ นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในบ้านเกิด ชุมชนมีจิตใจที่ได้เป็น
ส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

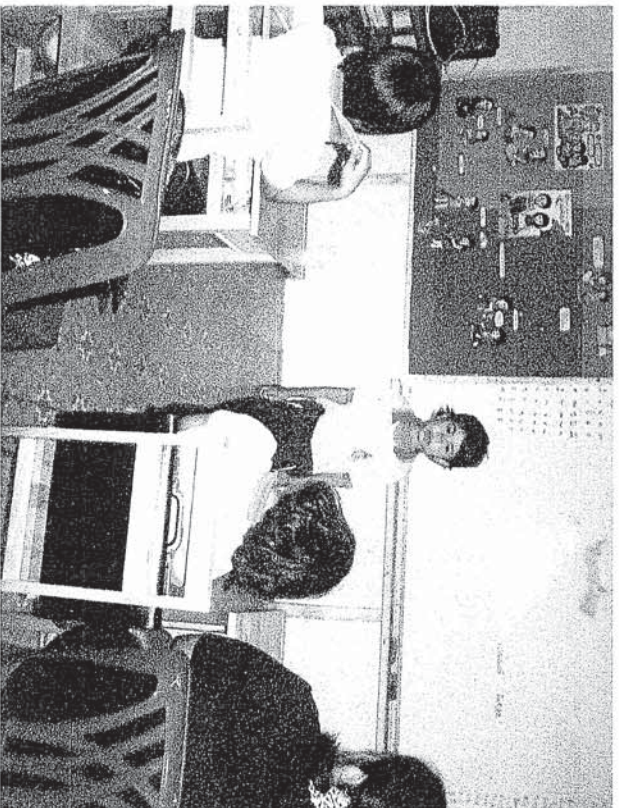
การเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องผ่านการมีส่วนร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมทำจริง และร่วม
ประเมินผลโดยผู้เรียน กระบวนการนี้จะก่อให้เกิดความสุขแก่ตัวผู้เรียน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทุก
ฝ่าย ซึ่งจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน อยู่ร่วมกันได้
อย่างมีความสุข

ภาคผนวก

กิจกรรมโครงการวิจัย

ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบเรื่องการทำโครงการวิจัย

นักเรียนเสนอแนะแหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง

ศึกษาฐานภาคเหนือ

คณะครูและเจ้าหน้าที่ สท.ว.ตรัง ศึกษาฐานที่โรงเรียนประชาจารัฐธรรมคุณ

คณะครูศึกษาฐานโรงเรียนวัดต้นธง

ครูนิกรเรียนผู้ปกครองชุมชนเข้าราชการหลายหน่วยงานร่วมเกี่ยวข้าวกับผู้ว่าราชการ
จังหวัด นายไมตรี อินทุสุต ในโครงการของชน ปี.2

ครูผู้ดำเนินการทำโครงการ ของ ป.3

นักเรียนเสนอการทำกิจกรรม

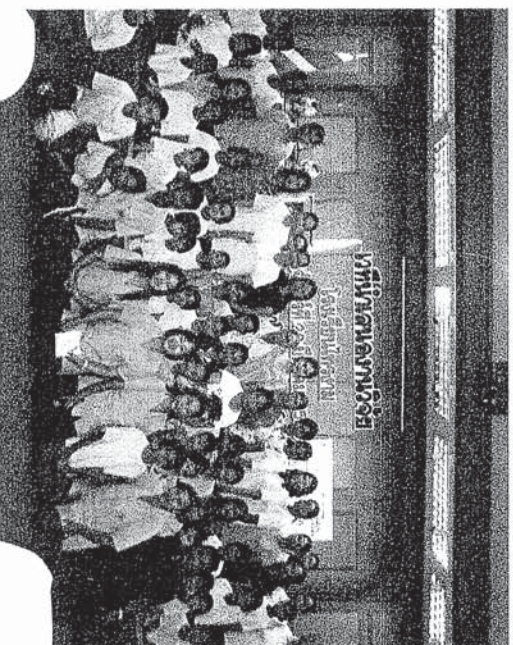
คณะครูผู้ปกครองและนักเรียนไปเสนอการทำวิจัยที่ รายการวิทยุ อสมท. ตรัง

คณะกรรมการนำเสนองานวิจัยในเวทีโครงการ

คณะวิทยากรร่วมเสวนาทำวิจัยของโรงเรียนโพธาราม

วันแห่งความสำเร็จ

ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง นายไมตรี อินทุสุต ให้โอกาสโรงเรียนไกรงาน
นำเสนองานวิจัยให้กับหัวหน้าส่วนราชการ

นักเรียน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการนำเสนองานวิจัยเพื่อต้อนรับ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายกรณ์ จาติกวณิช

เด็กหญิงสุกัลยา เกียรติสุข นำเสนองานวิจัยต่อผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายชวน หลีกภัย
ส.ส. จังหวัดตรัง และแขกผู้มาเกียรติทุกคน

ครูกาญจนา ตั้งคำ และทีมวิจัยชั้น ป.3